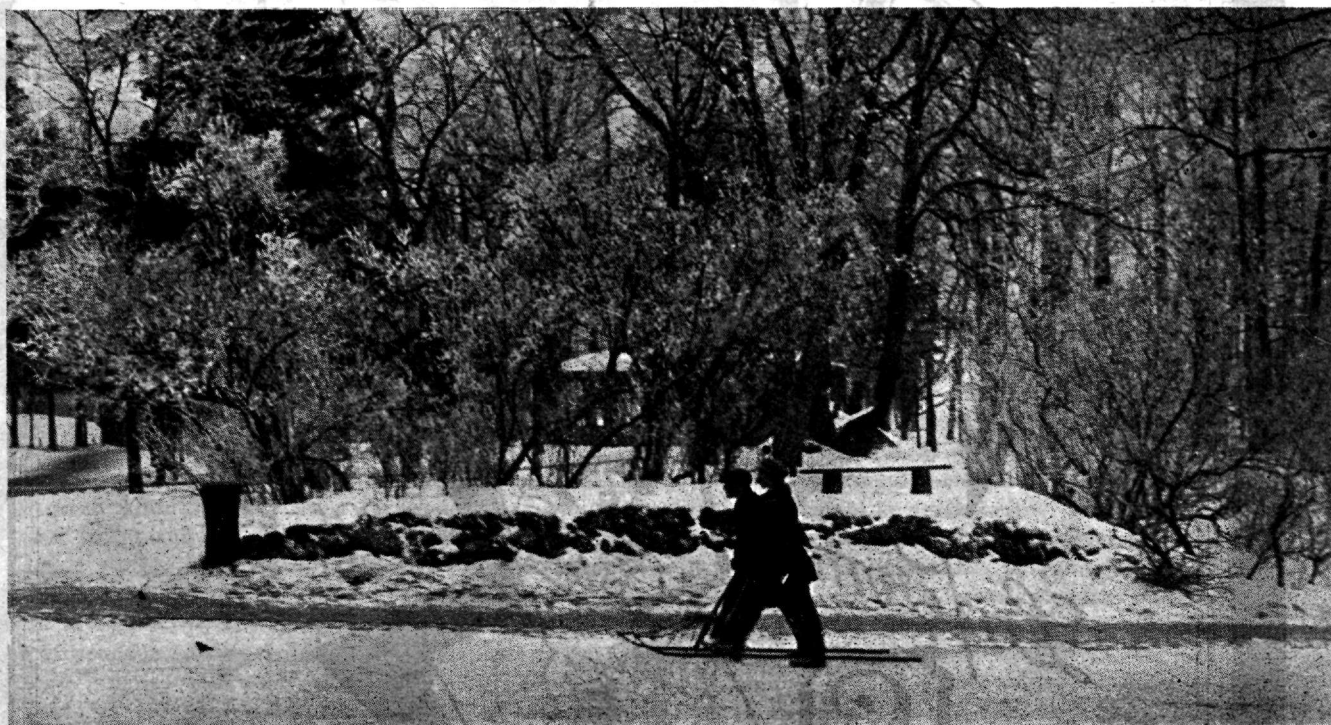

KAITSE KODU!

22. märts 1930

NR. 12

Hind 20 senti

Tänases numbris:

- Kaanepilt:** Tänavuse talve teine nooruspärmas ja lumine hommik Kadriorus.
- O. Vares:** Sõjaväe ja linnakodanikkude vahelkordi Tallinnas Vene valitsuse algusaastail.
- Peeter Freuchen:** Nälg.
- E. Ja:** 20 miljonit „kulaku“.
- Ägedamaid kaitselahtinguid (järg).
- Marssal Josef Pilsudski.
- E. C.:** Mehe rammu kasvatades.
- Male.
- B. Savinkov:** Must hobune (järg).

Suitsetage
PABEROSSE

MANON
Lafayette

Stella

Divina

20 f. - 35 s.
25 f. - 35 s.
20 f. - 25 s.
25 f. - 25 s.

Lafayette

L

ÜKSIK
NUMBER
20 SENTI

ILMUB
1 KORD
NÄDALAS

6. AASTA KAITSE KODU! KAIK N: 12

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Kaarli tän. 8, kaitseliidu staabis. Tel. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äripäeval kella 10—12 e. l. Kaastöö arvatakse tasu alla ainult siis, kui sellele tasunõudmine peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaamiseks markimata käsi-kirju alal ei hoita.

22. MÄRTS 1930

Väljaandja: KAITSELIIDU PEASTAAP.
Vastutav toimetaja: kol.-ltm. A. BALDER.
Tegev toimetaja: L. SÖERD.

TELLIMISHIND: aastas 6 krooni, poolaastas 3 kr., veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti. **KUULUTUSTE HINNAD:** 1 lehekülg teksti ees Kr. 50, tekstis ja tagumise kaane välisküljel Kr. 80, teksti järel Kr. 40 ja kaante sisekülgedel Kr. 60. — Vähemad kuulutused proportsionaalselt odavamad.

Sõjaväe ja linnakodanikkude vahekordi Tallinnas Vene valitsuse algusaastail

Suur põhja-sõda a. a. 1700—1721, omaegne suurim ja otsesim Ida-Euroopa poliitiliste jõudude ümberkujunemise põhjustaja, tõi endaga kaasa ka kaugeleulatuva tähtsusega murrangu ja uue ajajärgu alguse Baltimere maade rahvaste elus. See, mida asjatult sajandite jooksul olid püüdnud Vene vürstid ja tsaarid, läks korda alles Peeter Suurel. See oli Baltimere maade valutamise — kauaaegne Vene valitsejate unistus. Maa ja rahvas sai uue peremehe. Kui seni, ordu- ja Rootsi valitsuse ajal, rahvas võis puutuda kokku Lääne-Euroopa ja eriti kõrge Skandinaavia kultuuriga, siis nüüd üleminek madalama kultuuriga Vene riigi alla tundus eriti teravana. Venemaa oli sellal vaatamata Peetri radikaalseile reformidele ikkagi veel pooleldi Aasia riik kõigi oma eluavalduste ja mõtteilmaga ja oli loomulik, et valitsevad kihid ja jõud seda tahes-tahtmata töid kaasa ka vallutatud maadesse. Siit hakkabki hargnema meie rahva, eriti lääne kultuurist läbiimbunud sakslastest linnakodanike passiivne vastupanu rahvale võõra ja arusaamatu Vene hingeelu ja mõtteilma vastu. Otsese väljenduse leidis see loobumises venelastega kui võitjatega luua sõbralikumat vahekorda ning administratiivsete ja sõjaliste korralduste täitmises võimalikus kõrvalehoidmises. Eriti linnad jäid Vene valitsuse esimesil aastakümneil oma seesmiselt korralduselt ja ilmet veel puht-saksa linnadeks ja venelaste vähimgi katse seda muuta leidis kõige ühtlasemat ja kindlamat vastupanu.

Vana Tallinn, linnana, mis millalgi ei olnud vaenlaste poolt sõjaliselt võidetud, vaid oli alati sunnitud üldiste poliitiliste olusuhete muutumiste tõttu ainult kapitulatsiooni teel peremehe vahetama, pidi seda teed käima ka venelaste piiramise ajal 1710. a. Oli loomulik, et sel teel linna kodanikkond lootis leida võitjate poolt heatahtlikku kohtlemist ja linn võis kaubelda välja oma õiguste ja eesõiguste säilitamise, mida ka venelaste poolt pikema kaalumisetega lubati. Kuid tõelist venelaste kui peremeeste võimu sai linn tunda juba pea, kohe pärast Vene vägede asumist linna.

On huvitav vaadelda esialgu linna kodanike ja Vene armee sõdurite suhtumist linnas. Väed paigutati korteritesse elanike juure, sest loomulikult ei leidunud sellal linnas kasarmuid meie tänapäeva mõistes. Eriti raskena lasub linnal korterikoormis. Magistraat on alaliselt külvatud üle kaebustega ja palvetega kodanike poolt rõhuva korterikoormise ja rahurikkuvate Vene sõjaväelaste pärast. Nii kaebab Caspar Burchardt, et allohvitser Timofei Baranoff on öösel jõugu sõduritega tunginud tema majja ja tema teenija rängalt läbi pekses lahkunud. Samas majas elutsev ohvitser ei ole leidnud tarvilikuks seda takistada¹⁾. 1719. a. kaebab lihunikkude tsunfti oldermanni abikaasa Christina Götzen, kuidas tema majas elutsev Molchanovi rügemendi ohvitser Ivan Lavarenditz tema vastu tarvitanud

¹⁾ Supplicata 13. II, lk. 67—70.

vägivalda: 13. nov. õhtul viibis minu juures tuttav hra Hoepfener, kes kirjutab kirja oma sõbrale Paides. Pestes eeskojas käsi, lõi üks ohvitseri teenritest teda jalaga ja järgnedes temale minu tuppa, peksis teda rängalt. Kui mina tahtsin oma tuttavale appi minna, peksid sõdurid ka minu läbi. Ohvitser seisis trepil ja vaatas asjakäiku rahulikult pealt. Kaebusel kindralmajorile ei olnud tagajärgi, vaid ähvardati mind isegi veel korterist välja ajada.“¹⁾ 1712. a. kaebab majaomanik Gerdrutha Eggart, et sõjaväelaste korterisse paigutamisega tema eluruumid jäänud kitsaks, ja palub endale lahedamaid elurumeid.²⁾ Samasuguse kaebe ja palvega esineb keegi meister, tuues ette asjaolu, et elades koos 6 sõduriga, ei ole tal enam võimalik oma tööd teha, sest ta peab ainult põletispuid hankima, mida sõdurid oma toidu valmistamiseks ohtrasti tarvitavad.³⁾ Üldse põletispuude puudus muutus tol ajal põlevaimaks küsimuseks, sest arvukas Vene armee tarvitas ka sama puudetagavara, mida linna kodanikud olid endile tagavaraks muretsenud. Et need tagavarad kiiresti kahanesisid, tõusis ka alaliselt kaebusi puudevarguse kohta Vene sõjaväelaste poolt. 16. märts. 1711. a. kaebab magistraat tolleaegsele Eesti, Liivi ja Ingeri kindralkubernerile vürst Menshikovile ja tema äraolekul ta asetäitjale, et talve jooksul ei ole mitte ainult „kallis“ puu- aed Koplis, vaid ka mitmed majad maha kistud ja rege- del ära veetud. Ka hulk ilusaid puid on maha raiutud ja samal teel kaduma läinud, mille läbi linna kahju on tõusnud 2000 taalrini. Ka linnamõisas Haberstis on talitatud analoogiliselt. Eeslinna kodanikud olid tõsi- selt hädas sõjaväelastega, kes maja või aia parandami- seks kohale veetud lauad, palgid jne. tulepuudena varg- sel viisil püüdsid kõrvale toimetada. Ainult rae tungi- vate palvete ja omanike agara hoole tõttu jäävad veel linna läheduses, Koplis ja Kristinentalis, vähesed puud kasvama.⁴⁾ Nende kroonu sõdurite poolt tekitatud kah- jude selgitamist ja süüdlaste tabamist ei lähe korda teostada. Need juhtumid näitavad ainult, kui algeliselt vilets oli Vene vägede olukord Tallinnas, kui isegi puid ei jatkunud tarvilisel määral. Iseloomustava pildi Vene võimude suhtumisest linnale ja eriti linna korterikohus- tusele annab järgmine sündmus. 1712. a. suvel jõuab Tallinna rida noori Vene aadlikke, et Tallinna güm- naasiumis alustada õppimist. Nende tarvis nõuab ko- mandant Sotov maksuta kortereid linna tähtsamate ko- danike juures. Sellele nõudele vastab raad, et ta näeb heameelega, kui Vene aadlipojad siia õppima tulevad, kuid olevat üldiselt teada, et igal pool õppiv noorsugu tasu eest kortereid ja ülalpidamist leiab ja pealegi kui mittesõjaväelastele ei saavat neile siin erandeid teha ja nende palvet täita.

Nähtavasti väga suurt nõudlikkust mugavate kor- terite suhtes esitavad ka kõrgemad ohvitserid, mida tõendab järgmine näide. 1713. a. juunis saabub Peter-

burist Tallinna keegi kapten Sinjavin. Olles paiguta- tud ohvitserile kohasesse korterisse, leiab ta selle ole- vat ebamugava ja vahetades veel paar korterit jääb lõpuks peatuma kaupmees Hermann zur Mühleni majja. Samas olid varemalt elanud isegi kindralid, kuid kapte- nile ei meeldi seegi. Lõpuks asub ta lihtsalt majaoma- niku korterisse, lastes oma dentsikul omaniku ühes pe- rekonnaga välja ajada.

Sagedased olid siin tänavaid sõdurite poolt korra- ja rahurikkumised, majadesse öösel sissetungimised, peksmised ja vargused.

Nii annab 15. mail magistraat komandant Sotovile kaebuse dragunite kuritarvituste kohta linnale kuuluvas Rae mõisas. Nimelt oli salk draguneid nimetatud mõisa härrastemajalt kõik kättesaadavad raudosad, nagu käe- raud, haagid jne., ära kiskunud ja oma alalise asu- paika Lehinja mõisa viinud. Seal on nad ka taluopega- delt ahjus küpsevaid leibu varastanud. „Võõrandati“ kõike, millele aga ligipääs oli hõlbustatud. Sellest ei jäänud puutumata ka linna voorimehed, sellal kindlasti palju lugupeetavamad ja tähtsamad isikud linnas kui nende kahetsusväärsed kolleegid tänapäeval. Nii tun- gisid määratsejad sõdurid Narva maanteel Jürgen Ja- cobsoni majja, pekstes rängasti peremeest, ja voorimees Hans Ochterilt varastati neli rautatud vankriratast. Voorimehed ähvardasid üldse oma elukutset loobuda ja maale elama asuda, mida ka mõned neist teostasid ja milline ähvardus nähtavasti mõjus, sest edaspidi me ei kuule enam nii sageli kaebusi voorimeestelt. Kaebus- tel ei olnud piiri. 11. sept. õhtul tungib keegi sõdur akna kaudu Mihkli kirikusse, et varastada sinna mae- tud ohvitseri mälestuseks seinale asetatud kaks mõõka. Kirikus leiduva rahalaeka purustamisel eksitab teda kirikuvaht.

Asja nii olles ei tarvitse ka sugugi imestada linna joogivee reostamist Vene sõduritelt, kes pesid pesu ja heitsid igasugust mustust veevärgi juhemetesse. Vee- värki tänapäeva mõttes sellal veel ei olnud. See koos- tus ainult ühest suurest kanalist, mis tuli Ülemiste jär- vest piki praegust Veerenni tänavat Harju-väravani ja siit edasi, pannes liikuma kolm veskit — Harju-värava, Karja-värava ja Viru-värava veskid. Paisutatud tiiki- dest pääsis vesi maa-aluste torude kaudu kaevudesse. Loomulikult puudus kanalisatsioon ja raiskvete ärājuh- timine.¹⁾ On selge, mida tähendas säärase primitiivse veevärgi vee rikkumine venelastelt.

Ka rae või linna sõduritega²⁾ oli Vene sõjaväelastel sagedasi kokkupõrkeid.

Eriti tülikas oli linnale leivaküpsitamise kohustus, mida linn ei tunnud ordu- ja Rootsi valitsuse ajal. Rootsi armee tarvis jahvatati vili maal ja küpsutati seal erilistes ahjudes ainult kord kuus rukkileiba, mille kõr- valiseks harilikult oli soolakala, kuna venelased küpse- tasid peaaegu igapäev värsket leiba, mis loomulikult

¹⁾ Supplic. — G. I, lk. 209—213.

²⁾ Supplic. — E. I, lk. 1—3.

³⁾ Supplic. — B. I, lk. 75—76.

⁴⁾ v. Hansen, Gotth. Aus baltischer Vergangenheit. Miscellaneen a. d. Revaler Stadtarchiv. Reval 1894. Lhk. 82—92.

¹⁾ Dr. Johansen, P. Tallinna endine magistraat, tema tegevus ja linna seisukord möödunud sajandi alul. („Linnad ja alevid“ nr. 4.)

²⁾ Vaata „Sõdur“ nr. 7, 8 — 1930.

tarvitas palju puid. Seetõttu puude hinnad tõusid seni-nägematule kõrgusele.

Võib-olla ei talitanud vene kõrgemad võimud kül-lalt taktirikkalt, kui nad linna komandandiks asetasi-d säärase liiga radikaalse härra nagu seda oli Sotov. Painslikkuma ja laiem silmaringiga isiku määramisega oleks nende asi siin rohkem edenenud. Sotoviga on magistraadil alalisi kokkupõrkeid iga tühise asja pä-rast. Kord nõuab ta talupoegade poolt linna müügiks toodud teraviljale tolli ja kindla hinna määramist või saadab sõdureid linna teedele, et talupoegi oma toidu-ainetega lasta juhtida ohvitseride elukohtadesse, kus neile vähe makstakse. Kord ei suuda ta aru saada, miks temale saadetud kirjadele linnasekretär üksinda alla kirjutab ¹⁾, mille peale magistraat seletab, et see olevat igivana komme. Sõja tagajärjel olid karjad Põhja-Eestis peaaegu täiesti hävinud, mille tagajärjeks oli te-rav lihapuudus Tallinnas. Kui siiski lõpuks magistraat otsustab lubada liha vabamüügi, keelab selle koman-dant ära. Kuidagi ei suuda ta leppida asjaoluga, et linn endal peab sõjaväge ja nõuab selle kaotamist igal viisil, seletades, et Tallinn on ainult üks kindlus, mille kaitsmiseks jätkuvat garnisoni sõdureist, ja selle kaits-mise olevat viirst Menšikov usaldanud temale, seepä-rast ei olevat linnal põhjust pidada oma sõjaväge. See nõudmine käis risti vastu kapitulatsioonile vastavale punktile, mis lubas linnal pidada oma sõjaväge ja mida tsaar ise oli kinnitanud. Seletusega, et linn olevat üks kindlus, eitas Sotov neid ordu- ja rootsiaegseid seadusi, mille järele Toompea oli täiesti linnast lahus olev, omaette administratiivsete ja sõjaliste funktsioonidega territoorium.

Püüdes magistraadiga seada sisse venekeelset kir-vahetust, talitas Sotov jällegi kapitulatsioonile vastava punkti vastu. Ta venekeelset kirja 5. 1. 1711. a. ei loe-tud magistraadi koosolekul „keele mitteoskamise“ pä-rast ette, vaid saadeti tagasi ja soovitati tulevikus kir-jutada ametlikus — Saksa — keeles ²⁾. Ei leidunud ka tol ajal linnas ühtki Vene keelt oskajat tõlki. Sotov pidi leppima saksakeelse tõlkega oma kirjade juure. 23. nov. 1711 oli viirst Menšikovi nimepäev, millist „suursündmust“ linn komandandi käsul ilutulestiku korraldamisega pidi pühitsema ³⁾.

Lõpuks veel üks iseloomustav näide Vene sõjaväe vaimulike elust Tallinnas. Meil on üks inventuur-do-kument ⁴⁾ aastast 1737 maja kohta, milles elas vare-malt gümnaasiumi õpetaja Chr. Ebert Morian ja selle järel ülempreester Perfil Niconoff. Et maja tema lah-kumise järele oli täiesti lagunenu, tehti lossi vaht-meistrile Joh. George Rahrile ja linna vahtmeist-rile Carl Joh. Bongile ülesandeks võtta ette järe-levaatus. Siinjuures selgus, et kogu maja on säärases seisukorras, nagu oleks see tugeva rüüstamise all kan-natanud või aastakümneid püsinud remonteerimata. Uksed on võtmeteta, mõnel toal puuduvad üldse aknad, lagunenu, usteta ahjud koos ümber kukkuda ähvarda-

va hoovivärava ja aiaga on tekitanud säärase mulje, nagu ei oleks siin aastate viisi inimhinge elanud. Ja ometi oli see Vene vaimuliku elukohaks, kus mõni aastakümme tagasi elas kooli õppejõud. Näeme, kui äär-miselt vähe panevad venelased rõhku parandusteie. Isegi völlast ei suutnud venelased püstitada ise, vaid tarvitasid oma kurjategijate karistamisel linna vö-l-last ¹⁾.

Kokku võttes näeme, mis tähendab õieti linna ja maa vallutamine vööra vöimu poolt. Eeltoodud silmas pidades peaksime ehk väga teravalt mõistma hukka ve-nelaste tooruse ja ebakultuurilise suhtumise mitte vöi-detud, vaid kapituleerunud linnakodanikele ja need vöärnähtused kirjutama ainuüksi venelaste iseloomule, nagu seda alati on tehtud. Siiski asja püüdes objek-tiivselt hinnata peame asetama endid tolleaegsesse ül-disse olukorda ja mõtteilma vöitjate ja vöidetute suhtes. Meie, tänapäeva inimesed, oleme harjunud kuul-ma ilusaid sõnu inimöigustest ja humaansuse põhimö-tetest rahvaste vahel ja rõhutame igal juhul praegusaja kõrget kultuuri ja rahvastevahelise arusaamise kasva-mist. Kuid kas me vöisime seda nõuda inimestelt, kes tegutsesid üle paarisaja aasta tagasi selles öhkonnas ja miljöö-s, mida üldine ajalooline areng oli jõudnud neile anda. Nad olid täiesti omaaja lapsed, käes nen-de töekspidamiste järele, mis olid maksvad tol ajal kõikjal. Sõja ajalugu tunneb vähe juhtumeid, kus vallutatud linna kodanikele püütakse suhtuda korrekt-selt ja humaanselt. See näib olevat juba üldine, köi-gile aegadele omane, sõjapsühhologia, et vöitja ei suu-da millalgi oma üleolevalt kohalt laskuda alla vöidetu seisukohale. Vöttes arvesse veel Vene liitsöduri ma-dalat kultuurilist tasapinda, mis nagu praegu nii ka põhja-sõja ajal oli tunduvalt madalam meie rahva kul-tuurist, on meile arusaadav see ebakultuuriline kohtle-mine. Olid ju näiteks leiva- ja põletispuude vargused sõdurite poolt põhjustatud osalt kindlasti puudustest toiduainetega varustamisel. Kuid hoopis teiselt seis-u kohalt peame hindama kõrgemate Vene väejuhtide te-gevust. Andes piiramise ajal linnale kergel käel lu-badusi säilitada ja respektierida linna vanu öigusi ja eesöigusi, püüavad nad peremeesteks saades oma luba-dusi vöimalikult ruttu unustada ja linna öigusi hakata käre-pima.

Kui on püütud otsida ajaloos näiliselt säärase sünnimuste kordumist, ringkäiku, siis vöime seda leida ka köige hilisema mineviku ja eelkirjeldatud ajajärgu sünnimustes. Eks olnud ju ka okupatsiooniaeg meie rahvale väga mitmes avalduses sarnane Vene valitsuse algaastale. Kordusid peaaegu samasugused nähtused ja mitmesugused „ametlikud“ kui ka „mitteametlikud“ kohustiste ja koormiste ladumised meie rahva ölule, ai-nult rohkem „kultuurilisemate“ vötetega. Meie täna-päeva kitsaste majanduslike olude üle nuriseja kodanik suudab vaevalt ette kujutada neid raskeid elamistingi-musi, millega vöitles tema eelkäija nii maal kui linnas-ki Vene valitsuse algaastail, avaldades siiski rohkem vastupanu ja elutahet kui näeme seda praegusel ajal.

O. Vares.

¹⁾ Ratsprotokoll 7. aug. 1711.

²⁾ Ratsprotokoll 25. 9. 1711.

³⁾ Ratsprotokoll 23. 9. 1711.

⁴⁾ Tallinna linna arhiiv B. p. 15.

¹⁾ Ratsprotokoll 5. 5. 1711.

Peter Freucheni
eskimo-jutustus

NÄLG

Ülal Põhja-Soomes eskimote seas. Lamasin lume-
hütis ja külmetasin. Kui ei ole süüa ja ollakse näljas,
kui torm õues undab ja jahipüük on võimatu, siis kao-
tatakse mõnikord oma hea tuju. Lamatakse sihitult ja
unistatakse heast söögist. Kõik kaunid road, mida on
kord lauale kantud, meelestuvad. Midagi muud ei suu-
deta mõelda. Hakkasin siis oma „majaseltsilistele“
munapannkookidest jutustama, nagu me neid valmista-
sime Kap Yorgis, hästi rasvased ja maitsvad, nii et
ka suurimad, ilma et neid tarvitseks närida, läbi kurgu
lipsatavad.

Olime koos, vana Ututiak, tema naine Manik ja
mina. Olime püügireisil, aga seni see polnud õnnes-
tunud. Meie seisukord polnud siiski hädaohtlik, sest
meil olid veel koerad järel toiduks. Aga halb ilm röö-
vis kogu meie huumori.

„Jutusta midagi, Ututiak,“ ütlesin, „meelsamini
oma kurjemast näljaperioodist, et võiksin mõelda mille-
legi muule kui Kap Yorgile ja meie sealsetele toidu-
tagavaradele.“

„Ah, sina kõneled näljast,“ ütles vana. „Sina oled
valge mees ega koge kunagi õiget suurt nälga. Sest
sellest saadik, kui olete teie siin ülal, pole meil eski-
motel nii halb kui ennist. Võin sellest midagi jutusta-
da. Sest lapse-east peale olen õppinud nälgimist. Ja vaa-
ta korraks minu moori seal taga, kui rahulikult ta seal
istub! Need kaks päeva, mida nüüd oleme söömata
veetnud, ühtki hetke ta ei pühenda sellele. Ei, seda
maad siin pead veel tundma õppima. See on maa, mis
võib olla kõigest paljas, aga milles ka võib olla elu,
et terve maailma rahvas siin võib söönuks saada. —
Praegu just tuleb mulle kõige pahem meelega, mida olen
läbi elanud. — See oli nii ammu, et sellest ainult
harva mõtlen. Tahan siiski jutustada sinule suurimast
näljast, mida olen eales tunnud.“

Jah, see oli nii ammu ja sündis ajal, kunas te, val-
ged mehed, veel meie maal ei elanud. Aegajalt ilmusid
kiüll valaskalapüüdjad, kellega kauplesime. Aga pä-
rast saaki läksid nad jälle ruttu ära.

See, millest tahan jutustada, sündis pikal talvel,
mis kestis kaks aastat. Kogu suve kestes ei lagunenud
jää merel üldse, ja lumi oli jäänud maapinnale püsima.
Midagi seesugust on juhtunud ainult kaks korda minu

pikas elus, ja nüüd ma olen
juba õige vana mees. Kogu
suve jooksul olime nälginud ja
elanud viletsuses ja nüüd saa-
bus pime kuu, mis on meile
kõige kurjem siin ülal. Ela-
sime siis Ussurgarsuki lähe-
dal Melville-poolsaare lääne-
rannas, ja enamik mehi tahtis
katsuda õnne kaugemal põhja
pool. Aga minu isa ja tema
püügikaaslane jäid veel kohale,
et kaugemal lahtises vees ja
jälähendikes merikoeri püüda.

Aga meile sai osaks ai-
nult nälga ja viletsust. Minu
ema oli surnud, ja minu isa
oli abiellunud teiskordselt ühe
teise mehe naise õega. Kummalgi naisel oli laps, ja
nende vana ema elas nende juures, vahelduvalt kord
ühe, kord teise majas. Mina olin sel ajal parajasti
püügimeheks tõusnud, ja mul oli püsski, mida eespoolt
laaditi. Tänapäev ei tarvitata sellaseid püsse enam.
Sel ajal aga olid pödrajahtidel enamasti veel nool ja
vibu tarvitusel.

Siis suri mees teises majas, ja tema naine kolis
meie juure ja kummagi naise ema samuti. Mina ja
minu isa olime nende kõigi eest hoolitsejaks mõeldud.
Peale selle oli aga ka minu kasuõde meie juures ma-
jas, see oli Manik, siin minu Manik, kelle minu ema
oli kord ostnud, et mulle naiseks kasvatada. Ta oli
pisut noorem minust, aga tugev ja hakkas juba õmb-
lema.

Meie koerad olid väga nõrgad, sest neil polnud
midagi süüa. Ühel päeval ütles minu isa, ta tahtvat
võtta kõik koerad kaasa ja sõita jääveere, et otsida ka-
rusid, ta jäävat paariks päevaks püügile. Paar koera
ta jättis majja. Sest kui öösel mõni karu ilmuks näh-
tavale, ärataksid koerad meid üles ja ma võiksin looma
tappa.

Aga minu isa jäi kauaks ära. Nälgisime hirmsasti.
Mõlemad väikesed lapsed olid surnud, ja ma nägin sa-

gedasti kumbagi naist minevat oma kõverate nuga-
dega välja, kus hauad olid. Mis nad seal tegid, seda
ma ei taha jutustada. Meie sõime pisut nahka ja rihmu.
Muud ei olnud.

Aga ühel ööl — ma lamasin ja tegin nagu magak-
sin — kuulsin kolme naist üsna iseäralikult üksteisega
sosistavat. Nad näitasid minu kasuõele ja üks neist
ütles, minu kasuõde olevat nüüd tugev ja rammus. Ai-
masin, et nad ta järgmisel ööl tahtsid kirvega tappa, et
ta ära süüa. Ma ei liigutanud end, ja naised arvasid,
et ma magan, aga ma mõtlesin selle üle järele, mida me
tegema peaksime, ja ma otsustasin teda päästa, temaga
põgeneda. Mõtlesin, et kui peame surema, siis parem
üksi väljas kui neist naistest hukatuna ja õgituna.

See on imelik nende naistega. Ajuti on nad nii
head. Aga siis, kui elu on karmim, on nad metsikumad
kui mehed.

Järgmisel päeval rääkisin kõik Manikule, rääki-
sin, et ta elu ähvardab hädaoht ja et me peame põge-
nema. Aga ta ei suutnud seda kohe, sest ta ülikond ei
olnud korras. Olime ta kingade tallad ära söönud, ja
ta pidi nüüd hankima neile uued. Järgmisel õhtul
jätsin kirve ja noa ja muud asjad, millega võib tappa,
välja, ja kui me heitsime magama, ütlesin, et ma as-
jad kahjuks sinna unustasin, sest ma tarvitasin neid
väljas töö juures ja nüüd mul pole mingit tahtmist
üles tõusta, et nad sisse tuua. Vana naine ütles, asjad
toodagu ära, aga ma tegin nagu ma ei mõistaks teda
ja sõnasin: „Milleks siis tahate öösel püügiiristu tar-
vitada?“

Järgmisel päeval ütlesin neile, ma minevat fjordi
ääre, et proovida püüki jäälohedes. Tahtsin oma kasuõe
ühes võtta, aga seda ei tahtnud naised lubada. Siis
ütlesin, mu kasuõde oleks mulle püügil abiks, ta ajaks
teistest jääaukudest merikoerad minu juure lõhendikule.
Kui merikoerad kedagi kuulevad jääl käivat, põgenevad
nad nimelt. Manikule ütlesin, ta võtku oma püss ja
oma väike kirves ühes, ja tõin tagavararuumist kõik
oma padrunid.

Õnneks ei märganud naised midagi. Peale selle
võtsin kaasa oma magamiskoti ja ühe põdranaha.
Meie lahkudes ütlesid naised, Manik tulgu, kui me
täna midagi ei püüa, koju neile teateid tooma. Lubasin
seda, aga teadsin muidugi, et ta oleks tapetud, kui ta
ilma minu kaitseta oleks majas olnud.

Võtsime suurima koera kaasa. See pidi leidma
meile jääaugud üles. Väikele puukelgukesele pakki-
sime oma asjad. Naiste märkamata võtsin ka väikese
keedunõu kaasa ja siis läksime.

Oli raske edasi jõuda. Kui ollakse väga näljas,
väsitakse ruttu. Ja mulle tundus, nagu oleks tee fjor-
dini lõpmata pikk. Alles seal olime kojujäänute pilkude
eest kaitstud. Aga nüpea kui olime jõudnud nägemis-
piirist väljaspoole, pöördusime maa poole. Olin juba
varemalt põdrajahtidel kohanud inimesi maa teisel
poolel. Seda teed pidades pidime kindlasti sattuma
inimestele. Ja meil oli ainult üks mõte: edasi pääseda.

Aga see läks nii aeglaselt, ja õhtul ehitasin üsna
väikese lumemaja. See oli nii väike, kuna mul polnud
jõudu suuremat ehitada. Ronisime sinna sisse ja heit-
sime magama. Süüa meil ei olnud midagi. Ja järgmi-

sel päeval, kui me edasi pidime, ei suutnud me peaaegu
käia. Aga siis meil oli õnne. Nägin rebase, kes tuli
meile üsna lähedale. Lasksin ta maha ja sõime ta sil-
mapilkselt ära. Koer sai kondid, sisekonna ja naha,
välja arvatud saba, mille võttis Manik endale, et sellega
külma eest oma nina varjata. Muu sõime meie, ja see
oli tore, jälle sooja liha kõhtu neelata. Tundsime, et
olime jälle tugevad, ja matkasime edasi, sest ühe rebase
söömine ei võta palju aega, muuseas. Pealegi oli rebane
väike ja lahja.

Järgmisel päeval meie ei saanud midagi. Aga siis
lasksin paar sookana. Jagasime saagi ja liikusime
aeglaselt edasi. Tundsime nii suurt hirmu, et meil pol-
nud aega mõelda väsimusele. Aga meie nälg kasvas
ja kasvas.

Lõpuks sammusime täpselt nagu valged inimesed
oma laevadel, kui nad on liig palju rummi maitsnud.
Tuikusime nii, et üksteist vastastikku pidime toetama.
Panin ette koera ära süüa, aga Manik ütles: „Oh ei,
lase teda veel vähe elada, niikaua kui võimalik, sest
kui sa lähed loomapiügile, kardan ma nii väga üksi
olles. Pean siis ikka mõtlema silmadele, missugustega
mind naised kodus hütisid.“

Ja äkki, kui nii edasi sammusime, nägime, et koer
tõstis nina kõrgele ja ajas kõrvad kikki. Ta oli midagi
haistnud. Võisin seda temast märgata. Õnnekombel
sain tal turjast kinni, heitsin talle nõõri kaela ümber ja
lasksin end temast niiviisi talutada sihis, kus pidi mi-
dagi leiduma. Vähe aja pärast ta kaotas jäljed, leidis
aga need varsti jälle ja mõne minuti pärast jõudsim
kohale, kus karu oli oma talvekorteris talveunes.

Oh, kuidas olin õnnelik! Nüüd võisime süüa ja
edasi elada. Läksin üsna rahulikult Maniku juure ta-
gasi, võtsin kõik asjad, mis meil olid kelgul, kohale,
kus karu lamas, kaasa, ja hakkasime talle lund ümber
kuhutama. Karu lamas koopas, mille ta oli endale lu-
messe kaevanud. Kohe ta hakkas mõmisesema, kuna
teda oli unes segatud. Torkasin oma ahingi talle ke-
hasse. Vihaselt püüdis ta august välja tormata. Aga
karul, kes on kogu talve maganud, on silmad päikese
käs pimestatud ja ta ei näe hästi. Võtsin oma püssi,
astusin juure ja hoidsin relva loomal otse pead vastu
ja lasksin. Ja karu oli surnud.

Olime nüüd nii rõõmsad, et me üldse ei osanud
rääkida. Istusime siiski maha, nagu meil iga päev
oleks olnud karu süüa. Muutusin nüüd nii tugevaks,
et võisin ehitada suurema lumemaja, sest kavatsesime
siin kauem olla. Aitasime üksteist karu nülkimisel.
Loom oli veel rammus, sest see oli emakaru, ja me sõi-
me rasva, mis on soolikate vahel, juba nende harutami-
sel. Sisekonna viskasime koerale ja ka liha ja kõik,
mis ta jõudis süüa. Manik määris oma näo verega, et
näidata karule oma tänulikkust.

Siis läksin pisut eemale ega öelnud midagi, aga
tuln alles tagasi, kui olin leidnud õõnsusega kivi, mil-
lest võisime endale lambi saada. Suurepärane aeg al-
gas. Hakkasime kohe tuld tegema. Mul oli mu keedu-
nõu kaasas, ja siis süütasime lambi ja sulatasime
jääd, et joogivett saada. Kogu aja kestes olime ainult
lund ja jääd söönud, ja meie huuled olid nii lõhkenud,

et nad valutasid. Ja siis söime liha. Ja kõik oli hästi.

Järgmisel päeval ehitasin otse esimese lumemaja kõrvale uue, ja vana lumemaja oli nüüd meile eesruumiks. Ja me leidsime veel paar kivi, millest tegime jälle lambid, ja me soojendasime endid tublisti ja saime oma riided kuivaks. Manik oli nüüd väike päris naine, võttis kõigest osa ja õmbles, sest saime karust künnapuid niidiks. Seni meil polnud midagi, millega õmmelda.

Sel ajal, kui siin lamasime, üllatas meid kole lumetorm. Ütlesime üksteisele, et meie, kui oleksime nüüd olnud väljas ega meil poleks olnud karu, ammugi surnud oleksime. Aga nüüd lamasime siin oma koeraga soojas ja varjatult, ja meil oli nii hea. Söime kogu aeg. Koer oli muutunud täitsa teiseks loomaks, tal oli nii jäme kõht. Oh, meil oli nii hea ja mõnus kui ei kunagi enne ega pärast, arvan nüüd!

Kui meil oli veel parajasti niipalju liha, et suutisime seda kanda, valmistasin endale ja koerale karunahast kanderihmad ja ka kõigile uued jalanõud ja siis jatkasime teed.

Rääkisime küll ka sellest, et läheksime koju ja viiksime sealsetele liha. Aga oleksime suutnud kanda ainult niipalju, kuipalju oleksime teekonnal liha enda jaoks vajanud. Koju oleksime suutnud seda väga vähe viia. Ja kui minu isa vahepeal koju ei tulnud, siis on nad kõik niikuinii surnud, ja seepärast me ei läinud koju, vaid rändasime edasi. Me ei tahtnud kolme naist kodus enam näha.

Ja nii läksime tundmatusse maailma. Kõnelesime ka sellest, et inimesed, keda kohtame, on võib-olla kardetavad. Aga kardetavamad kui need kolm naist me oma kodukohas, mille me maha jätsime, ei võinud küll ka uued inimesed olla. Me riided olid üsna kõvaks külmanud, kui asusime teele. Olime liig kaua paigal seisnud ja liig palju söönud. Aga olime palju tugevamaks muutunud ja seepärast võisime üsna ruttu kõndida. Õhtuti soojendasime endale vett jääst ja lumest ja keetsime liha. See aitas väga palju.

Viimastel päevadel nägime lumes siin-seal põtrade jälgi, kes kõik läksid põhja poole. Olime ilmunud niisii ajaks, kunas põdrad rändavad lõunast, ja nüüd me mõistsime, et me satume varsti teedele, kus näeme põtru lakkamatult. Seadsin seepärast oma vibu korda, milleks tarvitasin ka karu künnapuid.

See oli ühel hommikul. Lamasime oma lumehüti. Olin parajasti ärkvel, seal kuulsin, et koer haugatas. Kuulatasin ja kuulsin väljast kahinat. Alul mõtlesin, et see on veeoja. Aga midagi niisugust ju ei olnud sel aastaajal. Siis kuulsin, nagu oleks tõusnud torm. Lõpuks aga mõtlesin inimestele. Kui aga tuln välja, nägin, et kõikjal, nii kaugele kui võisin silmata, olid põdrad. Need olid mu äratanud.

Oh, kui palju loomi! Järelejätmatult tulid uued ja ei olnud näha lõppu karjal. Oli õnn, et nende tee ei läinud meie hüti kohalt, sest muidu oleksid nad selle kui ka meid ära tallanud. Nüüd teadsin, et olime õigel teel; ja sellel teel, seda olin varemalt kuulnud — ei tule puudust kannatada.

Lasksin neist paar tükki. Söime üdiga konte ja keeli, ja nüüd mul oli küllalt künnapuid minu vibule.

Ja nii siis olime päästetud. Mõtlesime veel ainult põtradele. Kui suurepäraselt need maitsesid! Sel kõigel oli sama nägu kui piltidel, mida näitate meile omalt maalt, kus te hoiate oma karju. Rändasime ühes põtradega. Päeval ja öhtul peatusime. Selle aja sees jõudsid meist loomad ette, aga jõudsimene neile varsti jälle järele. Ja meie ja nende vahel olid üsna sõbralikud suhted. Laskisime neid ainult niipalju, kuipalju vajasime, ja valisime selleks parimad nende hulgast. Ja siis saime kumbki uued kasukad ja uued magamistekid ja kõik muu, mida tarvitasime. Muidugi

see oli raske aeg Manikule," ütles Ututiak, pöördudes oma naise poole ja jatkas:

„Mäletad sa veel, kui me siis selle üle rääkisime, et see on nii raske, kõik riidepalad, mida tarvitasime, kokku ajada ja õmmelda? Ja õmblemine oli sinu mureks. Ja mina ju pidin olema mees ja valmistama selleks nahad, et nad oleksid pehmed. Ei, sulle oli see raske, aga mulle polnud see ka kerge. Nüüd oleme mõlemad vanad ja võime selle üle naerda; aga kord arvasime, et see on midagi tõsist, seda kõike läbi teha... Ühtlasi tundsimene end väga üksikuna ja kartisime. Sest meie ei võinud ju alati üksi jääda. Seda ju ei kannata välja. Eriti meil oli hirm, et meie õmblusnõelad võivad otsa lõppeda. Nõelad murduvad ju nii sagedasti, ja kui ma neid jälle kivil teritasin, läksid nad lühemaks ja lõpuks nii lühikeseks, et nendega veel vaevalt võis õmmelda. Lõpuks jõudsimene inimeste juure. Need olid hoopis teissugused kui need, keda olime seni tunnud. Nad olid meiega sõbralikud. Kohtasime neid nende laagris, mis nad olid üles löönud, et oodata põtru. Ja meie jutustasime neile oma lugu ja jäime nende juure kauaks. Nüüd me ei olnud enam lapsed,

vaid inimpaar, kes pidid elama kogu elu koos, ja sa võid uskuda, et ma pole kunagi kahetsenud, et päästsin oma kasuõe, sest selletõttu sain hea naise.

*

Nad naeratasid mõlemad. Ja väike lumehütt, milles kolmekesi lamasime, oli valmistatud usalduse ja südamliku üksmeele varjupaigaks. Kaks vana inimest, kes kogu pika elu olid kokku hoidnud. Vanakeste näod sarnanesid üksteisega ja nende silmades oli ühesugune sõbralik sära.

Nüüd tõi vana tüki tubakat välja, tegi selle peeneks, kraapis tuha lühikesest piibust maha ja toppis jälle täis, ja vana naine heitis maha, et magada.

„Homme,“ ütles Ututiak, „leiame kindlasti põdra või midagi muud, ja siis pead jälle kõhu täis sööma, sest teie, valged inimesed, ei oska hästi puudust kannatada ja ometi rõõmsad olla.“ — — —

Kaua lamasin seal ja mõtlesin mõlema vanakese elulugu, ja tundsin end väetina nende ees. Nad mõlemad olid saatnud elu koos mööda, võitluses ja rõõmus, ja olid võitluses vastu pidanud.

„Aga nüüd ütle mulle, Ututiak,“ küsisin, „mis sai kolmest naisest, keda jätsite maha oma isa hütti?“

„Ma ei räägi sellest healmeel,“ ütles ta, „aga hiljem kuulsin, et nad on leitud surnult. Mu isa ei olnud kunagi koju tulnud ja naised ei suutnud ükski toime tulla. Aga see oli kole, kuidas nad leitud. Mõlemal noorel naisel oli pealuu muljutud ja kogu liha kontidelt söödud. Ainult kolmanda naise laip oli üsna terve, aga see oli hirmsasti kõhn ja mullakarva. See

oli kõige vanem naistest, mõlema noorema naise ema, kes nii siis oma enese tütreid oli tapnud ja ära söönud... Jah, nii see on... Ja seda sulle juba ütlesin,“ lõpetas Ututjak, „naised võivad olla ebainimlikud ja metsikud. Olen kuulnud meestest, kes on surnud koos nälga. Aga nende laibad on ikka puutumata, terved. Ja-jah, inimesed on imelikud, ja on raske neid mõista.“

20 MILJONIT „KULAKUT“

**Põllumajanduse kollektiviseerimine —
Vene revolutsiooni ohvriterikkaim järk**

„Täna jättis meiega jumalaga minu vend Jakob. Ta saadetakse välja, täna loeti ette otsus ja homme lõunaajal ei tohi teda enam olla meie rajooni*) piirides... Naine ja lapsed jäävad siia, sest ei ole ju kuhugi minna.

Alul allusid väljasaatmisele ainult need, kel pole valimisõigust — s. t. võõrast tööjõudu tarvitavad või ka lihtsalt hoolsuse ja virkuse tõttu korralikumal järjel püsinud talumehed. Tuldi majja, kirjutati üles kõik, mis seal leiti, samuti kõik aidas, laudas, õuel. Teisel päeval viidi kõik ära, ei jäetud inimestele ei voodit ega leivapalukest. Sest nad

pidid teadma, et nad on „kulakud“ ja neid ootab väljasaatmine täna või homme...“

Nii kirjutab Jamburgi maakonnast üks eestlasest asuniku naine oma kodumaisele sugulastele. Kiri on kirjutatud veebruari keskel ja toimetatud Eesti ebaseaduslikul teel. Nii kirja kirjutaja kui ka kõigi asjaosaliste nimed jäägu nende inimeste eneste pärast avaldamata.

Võib ju olla, et kirja kirjutaja vähe liialdab või et kõikjal Venemaal ei ole lood nii pöörased. Aga üldiselt on vastuvaidlematu tõde: ükski rahvas maailmas pole veel olnud niisuguse eksperimendi ohvriks kui on seda 120-miljoniline Vene talupoegade mass praegu.

*) „Rajoon“ on Nõukogudemaal valla uus nimetus.

„Nüüd aga, viimastel nädalatel, nad lihtsalt sõidavad linnast siia, kutsuvad kokku mehed, kes siis saadetakse raudteejaama, sealt edasi põhjapoolse metsatöödele. Kui kuski peremees ei teinud lahti ust, siis ei antud talle enam võimalust võtta kaasa soojemaid riideidki. Teistel lubati võtta kaasa leivakott ja 25 rubla raha.“ Nii jutustab kiri. Ja lisab juure: „Jakobil läks hästi: ta ainult saadeti välja, aga mitte Siberisse või Soome piirile metsatöödele.“

Need on „kulakud“, keda seal pigistatakse ja kelle kohta alles kahe kuu eest kirjutas Venemaa grusiinlasest isevalitseja Dshugaschvili-Stalin: „Kulakud kui klass tuleb likvideerida juba kõige lähemas tulevikus. Kulak, see on viimane kapitalismi jäänus Nõukogudemaa sotsialistlikus organismis. Kulakute seisus on ka algpõhjaks, millele panevad kõik sotsialismi vastased oma lootused, kellega liituvad kõik sotsialismi vastased elemendid ning kes alati võivad enda ümber koondada kapitalistliku korra jäänuseid. Kulak tuleb hävitada ja me hävitame ta maakondade ja valdade üldise kollektiviseerimise läbi.“

Nii kirjutas Stalin, ja mida Stalin tahab, see on praegusel Venemaal vähemalt sama vali ja kõrvalekaldumisteta käsk kui vanasti tsaari enese suust.

Kes siis õieti on see „kulak“, kelle hävitamiseks nüüd Venemaal on teostamisel see meeletu ja enneolematu maailma segilöömine?

Kulak — see on jõukam talupoeg. Kulak, see on Vene talupoeg, nagu kõik meie taluomanikud, asunikud, kes ei ole just popsid. Aga isegi pops võib Venemaal olla kulak — kolhooside asutamise eeskirjas öeldakse: „kolhooside liikmeiks võetakse kõiki, 1. kes pole kulakud ja 2. on hääleõiguslikud ja 3. on Nõukogude korralt poliitiliselt truud.“ S. t. kui oled ka kehveim kehvik, aga kui sa seejuures ei usu maailmarevolutsiooni, kui sa siiski ei loobu kirikust, kui sa julged avaldada nurinat kuidagi ja millegi vastu — siis oled sa kulak, siis võetakse sult kõik, ja mine ise, kuhu „glasaa gljadjat“, ainult kaugemale oma senisest kodust, lootuseta, et sul kuski oleks võimalik asuda maalapikesele, teha seal tööd ja lõigata kehvi kõrsi oma palehigitöö vaevalisekski palgaks... Kui oled kulak — siis tähendab see sul Nõukogude võimu piirkonnas sama, mis vanasti, pimedaimal katolitsismi ajal, oli kirikuvande alla panemine, ketseriks tunnistamine.

Mitte just lootusrikas väljavaade — mis?

Ja — olgu veel korid öeldud — kulakuteks oleksid Nõukogude korra puhul kõik meie talumehed eranditult, sest meie põllumehed teevad ju tööd, püüavad kogu oma kümne küünega kehvast maast kiskuda nii palju, et võib

kuidagi inimesevääriliselt elada. Kulakute peatunnusmärgiks loetakse seal „kõigi vabaduste sünnimaal“ seda, kas keegi kasutab palgalist tööjõudu: kui on sul karjapoiss võetud, oled juba kulak. Viimaseil aastail, alalise meeletu surve mõjul, ei võta aga keegi kas või nälgjäämise hirmulgi võõrast tööjõudu. Ja seepärast on viimasel ajal väljaantud juhtnõuroides kulaku seisusele antud uus tunnusmärk: „kes varem pidanud maksulist tööjõudu või kelle majapidamine suuruselt ja omadustelt pole võrdne bednjakkide, kehvikute, keskmisele majapidamisele“ („Pravda“ 26. veebr. 1930.).

Üksikutes valdades, kus vanast ajast Vene talupoeg mingisugustel põhjustel olnud virgem hariilikust, hooletust Vene talupojast, on tunnistatud kulakuteks ja aetud valla piiridest välja kuni 50 protsenti majapidamiste omanikudest. Keskmiselt on see protsent 10—15, õige sagedasti ka 20 — 30. Asjatundjad arvestavad juba seni oma kodudest välja aetud talupoegade arv 10 miljoniga.

Kuhu nad lähevad? — tekib küsimus. Kuhu peavad minema need lootusetud inimesed, kellele ei anta lihtsat elamise ja töötamise võimalust ka ta enese maalapil ja hoonetes ja loomade ja varandusega asutatud kolhoosiskis? Kuhu peavad Venemaal minema õnnetus Eestigi kolonistid, kes ju oma töökuuse läbi kõik keskmiselt jõukamad venelastest ja kelle turjale lööb kolhoseerimise armutu nuut eriti valusalt ja peaaegu eranditult — nagu ta on seda löönud ka Saksa, Läti, Tschehhi ja Greeka rahvusest põlluharijatele esimeses jões. Meie riigil pole säärast prestiishi, nagu on seda Saksa vabariigil, kes astus ametlikus korras välja Saksa rahvusest kolonistide eest. Aga Saksa suurriikki jõudis oma veresugulastest päästa ainult vähese osa: Moskva ümbruskonda olid häda piitsutusel kogunenud kümned tuhanded sakslased, neist saatis Nõukogude valitsus Saksa tungival nõudmisel üle piiri ainult mõni tuhat — kuna kümned tuhanded teised viidi Siberisse asumisele, nagu tsaari ajal raskeima süüülsed kurjategijad...

Meiegi suguvennad on Venemaal liikvel. Üksi viimasel ajal on üle Peipsi põgenenud neid trobikondadena — ja mitmedki salkkonnad neid on tschekistide poolt tapetud maha, kuna nad polnud oma salajasel põgenemisiränakul nii õnnelikud kui Eestisse jõudnud... Ja mis ootab neid, kes astuvad meie esinduste kaudu lootusetu sammu kodumaale pääsmiseks, seda võib aimata asjaolust, et külade ja asunduste saadikud, kes kaaskannatajate nimel on saadetud paluma abi Eesti saatkonnas või konsulaadis, pole enam pööranud tagasi oma kodudesse, vaid on kadunud jäljetult. Isegi üks rauk-kirikuõpetaja, kellel on poeg kirikuõpetaja-

jaks Eestis ja püüdis saada luba oma isa reismiseks Eesti, on saadetud Siberisse ja sest peale pole talt enam vähematki teadet...

„Sotsialistischeski Vestnik“ kirjeldab kulakuteks tembeldatud talupoegade saatust järgmiselt:

„On raske kirjeldada sõnade abil seda õudset trööstita lootusetust, mis on vallanud Vene rahva suure enamuse hinge. Mahalaskmistele, enesetapmistele, näljale ja külmale on veel tulnud juure gripp ja tüüfus. Talupojad surevad tuhandetena. Kõneldakse avalikult, et Stalin on kord küüniliselt öelnud oma arvamuse: „Venemaal on talupoegi liig palju. Revolutsioon nõuab ohvreid ja kui küla täieliku sotsialiseerimise teostamine peaks nõudma ka 20 miljoni talupoja elu, ei tohi sellest tagasi pörgata.“ Ja kohapealsed komissarid ning täidesaatvad komiteed ongi omandanud oma meistrit selle vaate. Neist aga oleneb hariliku, oma õigustelt maailma õigustevaeseima, Vene kodaniku elu ja saatus. „Rahvast jätkub“. Nagu kodusõja ajal sõjategevuse rajoonides, nii ei maksa praegu inimese elu kopikatki terves riigis, eeskätt aga külas.

Vaevalt kunagi avaneb täieline tõde sellest, kuidas praegu organiseeritakse sunduslikke metsatöid. Aga seegi katkendiline, mis saab teatavaks, on hirmsam kui kord sunnitööliste elu Sahalinil. Tuhanded inimesed, talupojad ja haritlased, on aetud metsatöödele. Nende jaoks pole tihti isegi telke, vaid rutupärast üleslöödud laudbarakid. Enamusel neist puudub soe riietus. Ei anta ei pihtkasukaid ega kindaid. Ülevaatajad aga kihutavad igapäev, ka 25—30-kraadilise külmaga, tööle. Igapäev külmavad sadadel inimestel käed, kõrvad või jalad. Toidetakse otse hirmsalt, sagedasti antakse ainult külmanud leiba. Inimeste meeleheide on nii suur, et administratsioon kardab iga päev mässu. Ülevaatajad on relvastatud.“

Väga raske on ka agronoomide ja teiste talumajanduse-eriteadlaste elu. Nagu teada, Nõukogude valitsus kuulutas välja kõigi agronoomide ja põllumajanduse-eriteadlaste mobilisatsiooni. Linnades nuhitakse üles neist viimane kui üks ja kõik saadetakse külladesse kol-

hoosidesse, appi selle hiiglakatse teostamisele. Igapäev toovad Nõukogude lehed teateid mobilisatsioonist kõrvalehoidunud agronoomide tabamisest. Raske on neil ka kolhoosides. „Sots. Vestnik“ jutustab, et „sajad agronoomid, kes on ainult avaldanud kahtlust, kas on küllalt otsustarbekohane seni teostetav kollektiviseerimise tempo, on lastud maha kui Nõukogude võimu vastu töötajad. Sajad talupojad saadetakse metsatöödele ainult selle eest, et nad on annud leiba mahalastud kulaku perekonnale või võimaldanud peavarju kodukohast väljakihutatud mushikule“.

Nii „roogitakse välja kulakuid“ (mis oli seni hüüdsõnaks), nii teostatakse Venemaal talumeeste „vabatahtlikku ühinemist kolhoosideks“...

Viimasel nädalal on aga äkki tulnud pööre: alul ilmus Nõukogude lehtedes Stalini manifestitaoline kiri „Peapööritus edusammudest“, milles manitseti Nõukogude ametnikke pidama piiri kolhoositamisel ja kulakute peksmisel. Miks?

Põhjus on väga lihtne. Kolhoosid, need kunstlikult ja kommunistliku nuudi all kokkupakstud uutmoodi teoorjuse-mõisad, on juba jõudnud avaldada oma elujõuetust. Kommunistlikud võimumehed on hirmul kevade ees, millal peab algama külv. Talupojad, kes häda ja administratsiooni sunnil ning ähvardusel on astunud kolhoosidesse, hävitasid enamuse oma karjast ja veoloomadest. Kolhoosidele töötati anda külluses traktoreid ja põllutöömehesid; aga vabrikud ei jõua neid valmistada, välismaalt ostmiseks puudub kuld. Ka ei oska kolhooside ametlikult määratud juhid, kelleks enamasti on komsomoltsid ja kehvikuist kommunistid, kelle ainsaks vooruseks on pime alistumine Stalini ukaasidele, endale kujutada ette, kuidas peab juhtima kolhooside töid, majapidamist. Külvi eeltööd on täiesti kängus — tunnistavad Nõukogude lehed. Mustamere-äärseis kubermangudes ja Põhja-Kaukasuses on külvi aeg juba käes, aga ei teata veel, kuhu ja kuidas külvata: puudub põlluramm, tihti seemned, enamasti hobused, põllutööriistad; enamus traktoritest on rikis...

Stalin annab jälle järele: dekreedid määravad uusi järeleandmisi üksiktalupoegadele. Kolhoosideski tahetakse anda juhtimine liikmete eneste, mitte määratud ametnikkude kätte. Kas kõik see aitab?

Kas kõik see aitab ja päästab kevadise külvi?

Elame — näeme. Kui mitte varem, siis sügisel, lõikuse ajal.

E. Ja.

Baktereid surmav

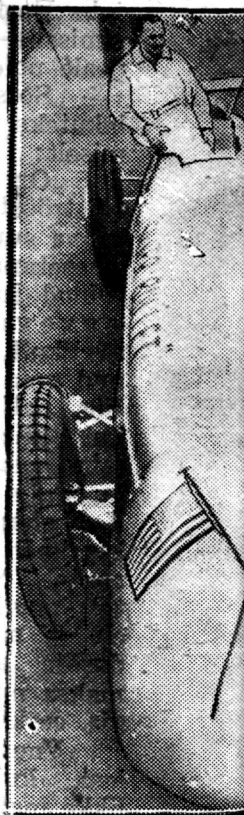
STOMATOL

hambapasta — suuvesi

on tarvitatav kõikide kultuurinimeste juures.

Rittigvanem O. Strandman ja Soome saadik Vuorimaa — tänavusi varaseid matkajaid Pirita rannal.

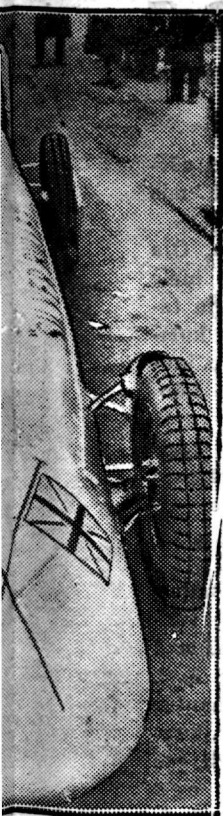
Uut-tüüpi sportauto millega Pay Don taheti võistlustel Ameerika rekord, mille püstitas võidusõitja ma

Kindral E. Põdder laskmas esimest püssipauku kaitseleidu Mustamäe lasketiirul pühapäeval, 16. märtsil.

18-aastane naislane püstitas neil pä

*„Hõbedane Kera“,
 ületada eelseisva-
 las kiiruse maailma-
 kuulus Inglise
 ajor Segrave.*

N.-Vene uus saadik Eestis T. Raskolnikov (vasakult teine) sammub volituste üleandmisele Toompea lossi.

*dar Ellinor Smith
 pil kõrgusrekordi.*

Silinder peas ja püss õlal.

Etoni kolleždi õpilased sõjaväelisel õppusel. Poisid kannavad ka sel puhul oma traditsioonilist silindrit, cutawayd ja triibulisi pükse.

Ägedamaid kaitselahinguid

(„Kaitse Kodu!“ nr. nr. 8 ja 10 kaitselahingu järg)

aitse Kodu!“ nr. 8 avaldatud lahing-ülesannete paremaid lahendusi on saatnud ja omandavad preemiad:

1. ülesanne — I preemia 10 krooni — reamalevlane Kusti; II preemia 5 krooni — Rich. Bunder, Tartumaa maleva Pala

komp. Assikvere rühma pealik; III preemia 3 krooni — pealik Uks.

2. ülesanne — I preemia 10 krooni — Rich. Bunder, Pala komp. Assikvere rühma pealik; II preemia 5 krooni — reamalevlane Kusti; III preemia 3 krooni — malevlane Lembit.

II rühma 4. jao pealik asetab jao kaitsele

1. ülesande lahendus („Kaitse Kodu!“ nr. 8, lhk. 192.)

Tähelepanelikult kuulas 4. jao pealik Rebane rühmapealiku leitn. Kaasiku olukorra seletust ja kaitseülesannet, mis leitn. Kaasik andis oma jao pealikuile Oja talu juures 29. aug. poolteist tundi enne päikese loojenemist. Ülesanne käes, ruttas pealik Rebane jao juure, kes asus tee ääres lahus Oja talust 150 m. lõuna poole. Ajaviitmata viis ta sealt jao kolonnis ühekaupa mööda lohku Kostramardi suunas. Käidud paarsada meetrit, pööris põhja suunas ja jõudis Kostramardi tee ääre, kuhu lähedusse oli määratud jao kaitsepositsioon. (Vaata topograafiline õppeplaan — lisa „Kaitse Kodu!“ nr. 8 ja skeem „Kaitse Kodu!“ nr. 8 lhk. 190). Kogu aeg liikus ta varjatult ja kasutas vaenlase poolt vaatluse varjamiseks viljarõuke. Jõudnud välja Kostramardi tee ääre, jättis pealik Rebane oma jao viljarõugu taha ja läks malevlase Kotkaga (nr. 2) positsiooni luurele, et määrata ära jao täpne asukoht. Nüüd hiilis ta Kostramardi teest põhja poole kõrgemale kohale ja arutas siin oma mõttes: siia lähedusse pean oma jao asetama ja võib-olla juba homme lööma lahingut. Vaenlasele on soodsad kohad vaatluseks ja relvade asetamiseks kõrg. 90,5 ja 92,3. Lähised, kust hõlpsam jaole kallale tungida, on teeäär veski suunas ja vasakul — Pedja oja käänak. Maastik jao ümbruses on lage, pean hoolsasti hoolitsema moondamise eest. Heitis siis kolme-helja kohta pikali, et valida välja parim koht kuulipildujale. See valitud kartulipõllu ääre kraavi kaldale, märkis ta ära kuulip. ja tagavara-toimkonna asukohta ning ruttas siis jao juure tagasi. Nüüd tõi ta veel jao edasi viljarõugu taha, kust oli näha punaste asukoht ja ka jao positsioon, ja andis siis jaole käsu: — Punased asuvad siit kivitee suunas 1 km. kaugusel teispool Pedja oja, mis voolab meie ees orus. Pange tähele (näitab käega) talu metsa ääres, mille

korsten suitseb. See on Linnu talu. Sellest kaks sõrme vasakul on kollane kõrgendik, nüüd künkad, mis meie ees — sellel joonel asuvadki punased.

Meie kompanii asub kaitsele Oja metsasalga, Oja talu, Kostramardi joonel. Oja metsasalga kuulub meie kompanii kaitsele. Meie rühm kaitseb löiku Oja talu kohal — 250 m. mõlemal pool teed. Rühma ja kompanii löigu vasakpoolne piir läheb Vanakubja talu juurest selle jõe käänaku peale ja edasi kolletavale künkale (näitab käega).

Meie 4. jaole on antud tähtis ülesanne asuda kaitsele esijärgus ja kaitsta rühma löiku vasakul pool teed ning luua tuleside 2. kompanii parempoolse jaoga.

Meist asuvad:

paremal — 1. k.-k. jagu Oja talu viljapuuaias, kaitstes maanteed ja rühma löiku teest paremal; vasakul — 2. komp. 1. k.-k. jagu — näete, seal nad praegu kaevuvad; taga pool teises järgus on 3. l. jagu — praegu askeldavad kaerapõllu ääres maantee juures; ees pool veski juures on 3. rühmast k.-kuulip. jagu lahingepostis, taandumise korral tuleb see tagasi paremal pool maanteed. Vasakul ees teispool jõekäänaku võsastikus on lahingepost 2. kompaniist; r.-kuulip. asuvad Oja talu juures, kust nad annavad flankeerivat tuld meie jao ette.

K.-k. jaoks valisin asukohta — näete, kartulipõllu ääres kraavi kaldal, teid viin ise sinna, esimene ja teine number kaevuvad kuulip. paremale ja tagavara-toimkond vasakule.

Rühmapealik asub Oja talus, kompaniipealik — Vanakubja talus — see kahe korstnaga maja tee ääres, seal on ka komp. padrunite tagavara ja haavatutepeesa asukoht.

Hästi kaevuda ja maanduda; vaadake, et kõigil on kaasas ja korras gaasitorbikud. „Kas on aru saadud? — Kas on küsimusi?“ „Minul on,“ torkab teravamõtteline ja tähelepanelik malevlane Mõttus. — „Esimene: kas pääsevad üle Pedja ojast tankid ja kuidas takistatakse tankide ja soomusautode ületulekut veski sillast, kas ei tuleks sild ära põletada? Teine: kuhu tulistavad meie ette rasked kuulip.“ — „Need on asjalikud küsimused, vastan kohe. Otse meie ees tankid üle oja ei pääse, aga veskipais on lõhutud ja ülalpool veskit nad võivad pääseda üle, kui me ei jõua paisu ära parandada. Silla purustamise eest on kompanii ülem hoolitsenud, silla ära mineerinud ja silla ette põigiti puud maha lasknud. Nii punaste soomusvankrid üle silla ei pääse. Kuhu meie ette tulistavad rasked kuulip., selgitan rühmaülema juures ja siis ütlen teile.“

Nüüd jaopealik viib jao positsioonile ja asetab k.-kuulip. isiklikult laskekohale, annab sihturile tuleülesande — vastutav tuleülesanne veski suunas ja kõrval-tuleülesanne — jõe käänaku suunas;

asetab vaateleja ning annab ülesande — vaadelda

maastik Uuetoa talust kuni kõrg. 92,3, iseäranis pidada silmas ojaäärset võsastikku.

asetab tagavara-toimkonna ja annab neile tuleülesande;

määrab ära jao kaeviku suuna ja käsib siis alata kaevumist;

nüüd mõeldab kaugused tähtsamate esemeteni;

küsib veel, kas kõik on ülesandest saanud aru, ja saadab siis teate rühmapealikule, et jagu on asunud positsioonile.

Kõige selle tegevuse juures on jaopealik Rebane asjalik, ei ruttu ega närvitse, sest ta teab, et tähelepanelik, asjalik kaalumise soodustab jagu kaitsele asetada paremini kui närvitsemine ja üle-pea-kaela ruttamine.

Kuidas pealik Rebane vangistas punaste piiluri

2. ülesande lahendus („Kaitse Kodu!“ nr. 8, lk. 192).

Oli juba läinud pimedaks, kui 4. jao mehed olid jõudnud kaevuda ja pärast pingutavat tööd kinnitada keha — korruga tuli joostes veski juurest lahingepostilt malevlane Lossman ja tõi teate: „300 meetrit läänepool veskit läksid üle Pedja oja lõuna poole punaste piilurid.“ — „Noh, mis siis lahingepostid tukkusid?“ vastas jaopealik allohvitser Rebane. „Kas sa ei tea, mis on julgestusosade tähtsaim ülesanne? Pea siis meeles — julgestusosad löövad tagasi vaenlase luurajad ja piilurid. Kui palju neid punaseid siis oli?“ küsis veel rahulikult pealik Rebane. „Kolme mehe ümber,“ vastas Lossman.

Mis teha? Päris pime õhtu, vaevalt paarikümne sammuga peale on näha inimest, aga punased vaja vangistada. Samal momendil oli allohvitser Rebasel tegevusplaan valmis. Nähtavasti kasutavad punaste piilurid meie positsioonile hiilimiseks oja käänu kohalt tulevat orgu, sest pimeduse tõttu on neid seal raske märgata. Mäeharjast, mis maanteest loode pool, nad hoiavad kõrvale, sest liikudes harja mööda nad projekteerivad taeva sina peale.

„Meie peame punaste piilureid haarama kahelt poolt. Mina malevlaste Kassi ja Kiikriiga hiilin paremalt poolt ja malevlased Mötus ja Raudsepp hiilivad vasakult poolt oja käänakule. Kes punast kohtab — kohe kinni; ühe peame elusalt ära tooma. Mitte püüest lasta. Tegev toimikond jääb kerge-kuulip. juure positsioonile. Nüüd tegevusse.“

Täis tegevusrõõmu ja -tungi ruttasid mõlemad grupid pimeduses hiilides ja paremalt ning vasakult haarates oja käänaku poole. Olles paarsada meetrit edasi hiilnud, kuulis allohvitser Rebane võõra keele kõla.

Liikumatus jäi meie grupp lamama ja silmas kolm kogu, kes pimeduses hiilisid rühma positsiooni poole. Need tulnud allohvitser Rebase grupi lähedale, nii et viimast märkasid, allohvitser Rebane hüüdis: „Seis! Käed üles!“ Äkitselt keerasid tumedad kogud ümber ja pistid jooksmata oja suunas. Nagu panter hüppas allohvitser Rebane neile järele ja andis ühele neist püssipäraga tugeva hoobi põlve kõverusse, nii et see lendas kukerpalli. Kohe haaras allohvitser Rebane mahakukkunud punase kinni ja vangistas selle. Malevlane Mötus oli oma kaaslasega ojakäänakule ette jõudnud ja kui parajasti kaks ärajooksvat punast üle oja tahtsid hüpata, langes üks neist Möttuse osavasti sihitud kuulist, kuna teine pages.

Missugused ettevalmistused teeb II rühma pealik gaasikaitseks?

3. ülesande lahendus („Kaitse Kodu!“ nr. 10, lk. 250).

II rühma pealik leitn. Kaasik laseb allohvitseri Bergmanni, kes rahuajal gaasikaitse alal on saanud eriettevalmistuse, rühmas järele vaadata:

— kas malevlastel gaasikurnad on kindlasti hingamisvooliku külge kruvitud, sest muidu võib gaas sattuda hingamisvooliku gaasikurnast läbi minemata;

— kas gaasitorbikud on õigesti tarvitamisvalmis pauna kokku pandud, muidu võtab gaasitorbiku pähepanemine palju aega ja inimene võib gaasidesse lämbuda enne kui torbiku pähe paneb.

Oma ringkäigul jagudesse rühmapealik kontrollib:

— kas gaasialarmi signaalid, millega vahid magajaid äratavad, on määratud kindlaks ja töötavad;

— kas kohad, kus gaas kergesti koguneb — lohud, orud, liivaaugud jne. — inimestest on vabad või kui need on ette nähtud kaitseks, kas siis on ette valmistatud neil kiire positsiooni vahetus;

— kas varjendite juures on valmis põlevat materjali, et juhtumil, kui varjendisse koguneb gaasi, see tulega gaasist puhastada.

Edasi rühmapealik leitn. Kaasik katsub ennustada, millist gaasi võib vaenlane kasutada. Et tal on kavatsus peale tungida, siis ta ei tarvi püüvat gaasi, seepärast rühma positsioonile suurema tagavara kloorlubja toomine oleks üleliigne. Rühmapealik juhib veel rühma vahiposti tähelepanu gaasihule, sest rühma vaatleja peab ka „gaasinuusutaja“ kohuseid täitma ja gaasihust rühma pealikule õigel ajal teatama.

Tegevus lahingepostidel

Lahingepostidel oli kogu öö jooksul vähemaid kokkupõrkeid meie vahipostide ja punaste piilurite vahel. Iseäranis elavad olid need veski juures (vaata õppeplaan — lisa „Kaitse Kodu!“ nr. 8 ja skeem „Kaitse Kodu!“ nr. 8, lk. 190). Lahingepostidel läks siiski korda punaste luurajad lüüa tagasi ja takistada meie vastupanu-positsiooni luurata, välja arvatud õhtune viperus, kus kolmel punaste piiluril läks korda minna üle Pedja oja. Veel elavamaks läks punaste tegevus hommiku eel.

Vaevalt oli tunda hommikust hämarust, kui veski juurest lahingepostist välja pandud malevlane Sagar jooksis vahipostilt jaopealiku Jugari juure ja teatas, et tee suunas ligineb vaenlase jagu. Ta teatas veel, et neil on võimatu seista postil, kui vaenlane peaks peale tungima. „Ole rahul ja mine vahipostile tagasi, kui punased peaksid tulema — küll me nad „vaikseks teeme“. Kui veel valgemaks läheb, küll ma teid siis sealt postilt tagasi kutsun,“ vastas käskivalt jaopealik Jugari ja saatis Sagari vahipostile tagasi.

Kaitseleidu gaasikomando meeskond gaasi hävitamas.

Parajasti oli Sagar lahkunud, kui malevlane Unt, kes kuulip. jaos oli teiseks numbriks, lausus tasa: „Mina näen oma binokliga paremalt poolt teed vaenlast meile lähenevat.“ „Nüüd näen ma ka, kas pean tule avama?“ pöördub sihtur malevlane Tint seepeale jaopealiku poole. „Kannatust, vaatame, kas neid rohkem tuleb,“ kostab jaopealik. Hommikuhämaruses tõusevad punaste kogud ja liiguvad edasi. „Nüüd tuld!“ käskleb jaopealik ja sihtur annab 4 valangut tabavat tuld. Ta tegi seda osavasti, oli näha punaste kukkumist ja kuuldus kisa. Järgnes vaikus. „Nüüd vaatame, kas saame „soomust“,“ ütles jaopealik ja võttis kaasa kaks meest, et ettevaatlikult minna ja punaste surnuilt võtta ära tunnusmärgid.

Jaopealik oli oma meestega hüpanud tee ääres kasvava järgmise puu taha, kui paremalt ja vasakult jao asukoha pihta avati tuli. Eemal kõrgendikkude veerul projekteerisid punaste kujud, kes hüpetena edasi liikusid. Raksatades lõhkesid veski läheduses mürsud. Lahingepostid astusid punastega tulevõitlusse.

Punased tungivad kogu rindel lahingepostidele peale. Nii kaugele kui silmavaade ulatub, on näha punaste võitlusgruppe. Kuulipildujad tratatavad ja on algamas lähedamaa tulevõitlus.

Jaopealik otsustab lahingepostilt taanduda vastupanu-positsioonile ja annab kapral Lillebergile kuulipilduja tagavara-toimkonnaga taandumise katteks järgmise käsu: „Punaste surve all jätame lahingepostid maha. Asu kuulip. tagavara-toimkonnaga veski ja kata jao taandumist. Kui mina k.-kuulip. tegevtoimkonnaga olen üle Pedja oja läinud ja tee ääre üksiku maja taha kadunud, võid alata taandumist. Sellest teata telefoniga kompanii ülemale ja nõua siis veski ja silla pihta raskekuulip. tuld.“

Kapral Lilleberg võttis kella ja see näitas parajasti 0500, kui ta jaopealikult sai käsu. Tagavara-

toimkond asus tol momendil veski sammu 50 põhja pool teetäidendi juures. Pedja oja orgu katab udu.

8. ülesanne: Kuidas täitis kapral Lilleberg ülesande?

«Veski» silla ettevalmistamine purustamiseks

Pataljonipealik käskis 1. kompanii pealikut valmistada ette „veski“ sild purustamiseks, ja kui punased peale tungivad, meie lahingepostid taandunud, sild „õhku lasta“. Seks otstarbeks andis ta 1. kompanii pealiku käsutusse neli pioneeri allohvitser Pedaja juhatusel.

Ei olnud veel hakanud koitma, kui allohvitser Pedaja oma meeskonnaga ja vajalise materjaliga jõudis silla juure.

„Esitaks paneme kasti lõhkeainega (püroksüliniga) silla peale, pistame sinna vastavasse avasse süitiku, ühendame selle 40 sm. pikkuse süütenööriga, et võiksime silla lasta puruks, kui punased töö ajal peaksid algama pealetungi,“ ütles allohv. Pedaja, enne kui nad asusid tööle.

Sel ajal, kui pioneerid tööriistu välja võtsid ja kasti püroksüliiniga sillale purustamisvalmis seadsid, võttis allohv. Pedaja ühe pioneeri taskulambiga kaasa, vaatas uuriva pilguga silla ehitust, läks silla alla ja viskas taskulambi valgusel sillast skitsi ning tegi siis valmis purustamisplaani ja purustamisaine (püroksüliini) arvestuse.

Reegel puupalkide purustamiseks ütleb:

$$L = \frac{d^2}{200}, \text{ s. t. püroksüliini laeng = } \frac{\text{palgi läbimõõdule ruudus}}{200}$$

ehk kandilise palgi juures

$$\frac{\text{pikema külje mõõt ruudus}}{200}.$$

Kui silla aampalgid on kandilisest palgist 22×28 sm, siis on ja ühe aampalgi purustamiseks:

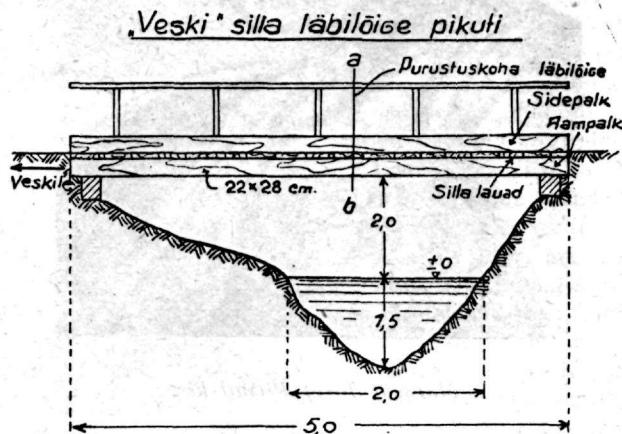
$$L = \frac{22^2}{200} = \frac{784}{200} = 3,92 \text{ ehk } 4 \text{ püroksüliinipadrunit.}$$

Veski sillal on 5 aampalki, nii läheb vaja 20 püroksüliinipadrunit. On aga puu jämedam kui 30 sm või püroksüliin aastaid seisnud, siis on vaja purustamisainet võtta $\frac{1}{3}$ rohkem, iseäranis jämeda puu juures aga $\frac{2}{3}$ rohkem.

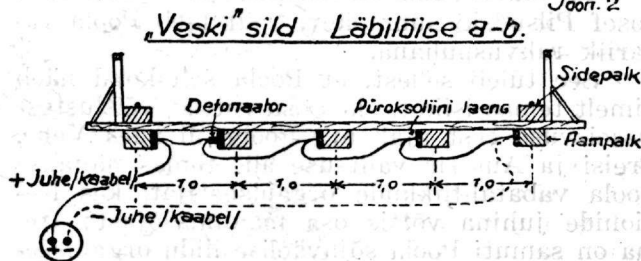
Nüüd kutsub allohv. Pedaja meeskonna kokku, annab neile teada püroksüliinilaengute ning -padrunite arvu ja käsib: „Lõhkeaine silla aampalkide küljes süütame elektriga (induktoraparaadiga). Süütekohaks

on teetäidend üksiku maja juures, kust me mööda tulime. Pioneer Kask veab sinna juhemed. Pioneerid Laast ja Kukk — teie seate püroksüliinipadrunit silla aampalkide külge. Pioneer Puusepp — teie murdke silla aluspalkide küljest lahti käsipuud ja sidepalgid, aga jätke nad sillale endisse asendisse, muidu võivad purustustöid punaste piilurid panna tähele. Jätame aga käsipuud ja sidepalgid lahti murdmata, siis ei lange sild täiesti kokku ja teda võib kasutada jalgsi üleminekuks, ka on kerge teda siis ära parandada. Mina asetan detonaatori püroksüliinlaengusse ja ühendan laengud juhemetega. Valgust mitte teha.“

Joon. 1

Joon. 2

Pioneerid Laast ja Kukk algavad püroksüliinipadruneid silla aampalkide külge siduma, kuid ei oska seda pimedas teha. Nad pööravad allohvitser Pedaja poole: „Kuidas peame püroksüliinipadrunit silla aampalkide külge kinnitama ja kas me ei saa silda hävitada mõnel teisel teel?“

9. ülesanne: Mis vastab allohv. Pedaja pioneeride Laasti ja Kuke küsimusele ja mis nõu (näitab, kuidas püroksüliinipadrunit kinnitatakse aampalgi külge; kuidas ta seda teeb?) ta neile annab? Kuidas laseb allohvitser Pedaja silla „õhku“ ja milles seisab ta tegevus silla purukslaskmisel?

Induktoreiks on sama induktoraparaat, mis malevais varustusel.

MARSSAL JOSEF PILSUDSKI

Marssal Josef Pilsudski.

19. märtsi, mis on marssali ja sõjaministri Josef Pilsudski sünnipäev, pühitseb Poola vabariik rahvuspühana.

See tuleb sellest, et Poola seltskond näeb nimelt temas isikut, kes osa võttis võitlustest iseseisvuse eest ajal, mil Poola oli alles Vene, Preisi ja Austria valitsuse all; temas nähakse Poola vabatahtlikkude organiseerijat, kes leegionide juhina võttis osa maailmasõjast; tema on samuti Poola sõjaväelise liidu organiseerija, ja ta oli võidukas sõjajuht sõjas enamlaste vastu; tema on algusest lõpuni Poola riigi looja praegustes piirides ja praeguse Poola relvastatud jõu autor.

Veelgi enam, Poola seltskond hindab Josef Pilsudskit ta haruldaste mehe- ja eriti riigimeheomaduste pärast, mida imetlevad ja austavad isegi ta poliitilised vastased. Need omadused oleksid: tugev tahe ja tegujõud, paindumatu iseloom, põhimõtete kindlus, tegude järjekindlus, pikaajaline ettenägelikkus, osavus sügavalt järele mõtelda iga resolutsiooni puhul, absoluutne loobumine kõigist hüvedest,

mis on isiklikud, kasvatav mõju seltskonnale, — ja ühenduses sellega natuke romantismi ja head tuju.

Noorusest saadik võtab Pilsudski aktiivset osa võitlusest tsarismi vastu. Ta on alati algataja ja läbiviija seal, kus on tegu mõne aktsiooniga tsarismi vastu, olgu see nüüd mõni pörandaalune väljaanne või revolutsiooniline lendleht, mõne atentaadi korraldamine või mõni teine manifestatsioon, sihiga tõendada, et revolutsionäärid on ikka veel olemas ja tööl.

Miski ei viinud teda pettumusele, ei suur vahe väikese inimsalga-revolutsionääride ja tsarismi jõu vahel, ei tagakiusamised ega kannatused, millega tuli arvestada. Üle väljasaatmise ja vangistuste kandus ta julge tegevus.

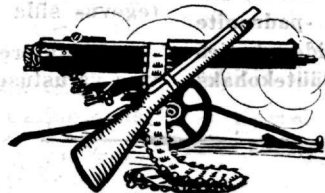
Võitluses vabaduse eest tuli Josef Pilsudskil tihtigi võitlust pidada oma kaasmaalastegi vastu. Sest veel mõjutasid rahva meeleolu 1831. ja 1863. a. kannatused ja sundisid rahvast hirmu tundma uue mässu halva lõpu eest. Nii olid lood, kui a. 1914 puhkes suur maailmasõda. Siin selgus Pilsudskile Poola leegionide tarvidus, mida ta järgmiselt põhjendas: „Kogu maakera on võitlemas. Ma ei saa kuidagi lubada, et ajal, mil meie isamaa elaval kehal kavatsevad mõõgad raiuda uusi riigipiire — võitlusest puuduks Poola mõök. Väikese salgaga algasin sõda.“

Nii tuligi, et Poola oli valmis vastu võtma maailmasõja pärandust, kui võitlejad väsisid vastastikkuses heitluses. See on Pilsudski, kes tuli juhina tagasi Magdeburgi kindlusvangistusest ja asus oma rahva etteotsa — riigipeana.

Aasta hiljem asub Pilsudski ülemjuhatajana Poola vägede etteotsa ja viib sõja venelaste vastu võiduka lõpuni.

Marss Varssavi peale 1926. aastal juhtis uuesti maailma tähelepanu marssal Pilsudskile. Igalpool, Poolas ja mujal, arvati, et Pilsudski sirutab käe diktatuuri järele. Seda ei teinud Pilsudski, sest ta tahab, et Poola ei koormaks oma muredega ühe inimese õlgu, vaid et iga poolakas osa võtaks maa ja rahva murede kandmisest igapäevases töös ja igapäevases elus.

See vaade on aga tõelise demokraadi vaade, ja selleks on ja jääb marssal Josef Pilsudski.

«MEHE RAMMU KASVATADES...»

MÖTTEID KAITSELIIDU ÜLERIIKLIKKUDE RASKEJÕUSTIKU VÕISTLUSTE PUHUL

Laupäeval, 5., ja pühapäeval, 6. aprillil s. a., peetakse Tallinnas kaitseliidu üleriiklikke raskejõustiku võistlusi Greeka-Rooma maadluses ja tõstmises, millised võistlused on möödunud sügis- ja käesoleva talihooja kehalise kasvatusetegevuse tulemuseks.

Neil võistlusil saame üldpildi kaitseliidu raskejõustiku esialgsest tasapinnast, saame näha mitmeid tundmatuid jõude kaugemaid kodumaa nurkadest, kes äsja asunud tööle raskejõustiku alal. Seni saabunud andmete järele otsustades saab osavõtt võistlustest olema elav. Mitmed „vanameistrid“, kes pikemat aega „erus“, on endid jälle hakanud liigutama, treenerides end ise ja jagades õpetust noortele.

Raskejõustik võeti esmakordselt kaitseliidu kehalise kasvatusetegevuskavva möödunud sügisel, mil muretseti tõstekangid ja poksikindad ning asuti raskejõustiku kursuste korraldamisele.

Tõukeks raskejõustiku harrastamiseks oli asjaolu, et suurem osa kaitseliidu perest, eriti maauksused, oli sunnitud aastaaegadel, mil ebasoodus ilmastik takistas sportimist vabas looduses, katkestama sportliku tegevuse pikemaks ajaks, soodsama ilmastikuni, sest maal puuduvad peaaegu täiesti avarad ruumid, saalid, kus oleks võimalus jätkata sportlikku tegevust võimlemise, mängude jne. näol.

Raskejõustiku alad, maadlus, tõstmine, poks, eriliisi suuri ja avaraid ruume ei vaja. Neid võib julgesti harrastada mahukamas talutares ja rehetoas, kusjuures mitmeid abinõusid, näit. maadlusmatte, on võimalus kombineerida väheste kuludega, kodusel teel.

Huvi raskejõustiku vastu kaitseliidus on küllaldaselt suur, et sellele alale ennustada kaitseliidus edurikast tulevikku. Kui üks osa maamehi võrdlemisi pealiskaudselt suhtub kergemaile spordialadele, nagu kerjejõustik, mängud jne., siis raskejõustik töötab kujuneda nende lemmikalaks, sest siin avaneb neil võimalus rakendada tööle oma tugevat, igapäevase raske kehalise tööga karastatud jõudu.

Nii mitmed tuntud maadlus- ja tõstemeistrid on võrsunud tüsedate maameeste perest. Ja nüüd, mil kaitseliidu kaudu on kehaline kasvatus viidud kaugelemaise maa nurkadesse, kus seni ei ole tegutsenud ükski spordiselts, kuhu ei ole ulatunud ühegi spordiõpetaja juhtiv käsi, võib loota, et nii mõnestki säärasest „sopist“ ühel ilusal päeval ilmub nii mõnigi tüse „rammumees“, kes Eesti raskejõustiku heale nimele lisab kuulsust juure.

Siin on nimetamisväärne juhtum, mis hiljuti leidis aset Valgas, kus tuntud tõste-maailmameistri A. Neulandi juure ärisse astub maamees ning muheldes ja häbenedes küsib A. N-ilt nõu, kuidas saada jõumeheks ja kui suur peaks olema see „rammumehe“ palk. N. järelepärimise peale teatab küsija, et ta astub samme oma K. külas elava õepoja eest, kes tundvat suurt huvi spordi vastu ja kes seni olevat saavutanud häid tagajärgi. N. soovib tuua poisi linna, et teha temaga katset.

Räägitud, tehtud. Ja ühel ilusal päeval ongi mees poisiga Valgas. Poiss mis poiss, punapalgeline, tüse, jändrik. N. küsimuse peale, millist spordiharu poiss varem harrastanud, teatab see, et olevat õues kangutanud kive, lakka-viival redelil „turninud“

ja naabertalu sulasega maadelnud. Mõuseas pidavat see sulane olema üks „kuramuse“ kõva mees, tõstvat kahe käega „200 kg“! Ja selle sulase olevat tema maadlusel sirutanud seljale.

Mis muud kui aga mindi Valga maleva staapi poisi võimeid katsuma. Toodi välja tõstekang, abinõu, millist poiss nägi esmakordselt elus. Löödi maha vammused ja hakati tõstma, ja tagajärjeks oli, et poiss lõi õhku algelise tõstetehnika juures 80 kg. Kaugeltki mitte nõrk tagajärg. N. näpunäidete järele lubas poiss hakata harjutama ja kes-teab, ehk leiame kord ka selle poisi nime kui mitte maailma, siis vähemalt Eesti tugevaimate meeste nimekirjas.

Sääraseid poisse kaitseliidus ei ole üks, vaid terve

Atlantik — jõu ja ilu sümbol.

Püstitist kahurini. Seeria kaitseliitlaste relvaharjutusi.

rida. Nad ilmuvad päevavalgele ajajooksul, nii kuidas kehaline kasvatus, sport, aegajalt tungib edasi kaugemaise maanurkadesse, tõmmates kaasa ikka laiemaid ringkondi. Tähtis on eriti maalt peletada eemale see umbusk, mis seal valitseb spordi kui maarahva arvates üleliigse ala vastu. Sellest saame üle korraldades kursusi ja harjutusõhtuid neis kaugemais maanurkades, külades. Kaitseliidu üksuste poolt mitmes kohas korraldatud harjutusõhtuist ja kursusist on seni võrdlemisi elavalt osa võetud, keskmiselt 25—30 meest õhtu peale. On terve rida juhtumeid, kus harjutusõhtutele tullakse 18—20 km. tagant. Ka harjutusabinõud, maadlusmatid, kombineeritakse kohapeal õlgedest, saepurust jne. Sellest võib järeldada, et asja vastu tuntakse huvi ja on asutud innukalt tööle.

Väited, et harjutusõhtud ja kursused ei anna tagajärgi, kui puuduvad eeskujulikud ruumid ja abinõud, on alusetu, sest tarvis on eeskätt äratada huvi koha peal, siis aegajalt hakkavad ilmuma ka tarviliised abinõud. Ja mis kasu oleks häist abinõudest, kui puudub huvi. Iga samm, mis astutakse kehakultuuri levitamiseks, olgu tervitatud. Raskejõustiku tegevuskavva võtmisega on kaitseliidus aga astutud samm edu poole.

E. L.

on ja jääb tusedaks ning loetavaks perekonnaleheks Eestis

Toimetaja A. Burmeister.

Järgmine partii sai Karlsbadi rahvusvahelisel meisterturniiril (sept. 1929) IV iluduse auhinna.

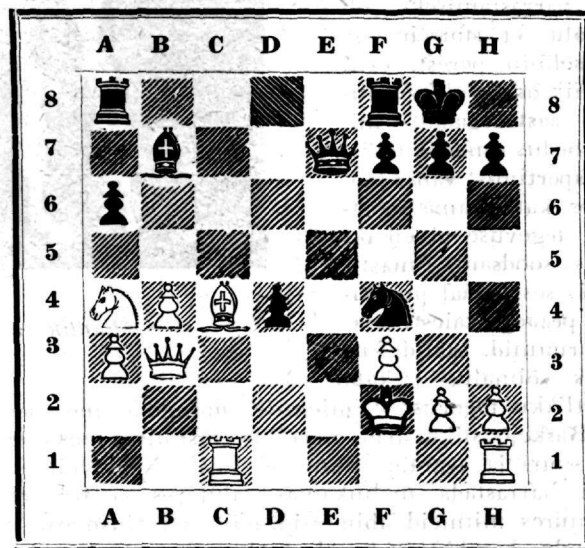
India kaitse.

Valged: G. Thomas. Mustad: F. Marshall.

1. d2—d4, e7—e6, 2. Rg1—f3, c7—c5, 3. c2—c4, c5:d4, 4. Rf3:d4, Rg8—f6, 5. Rb1—c3, Of8—b4, 6. Rd4—b5, O—O, 7. Oc1—f4, d7—d5!, 8. e2—e3, Rb3—c6, 9. a2—a3, Ob4—a5, 10. b2—b4, a7—a6, 11. Rb5—d4, Oa5—c7, 12. Rd4—c6, b7:c6, 13. Of4:c7, Ld8:c7, 14. c4:d5, c6:d5, 15. Va1—c1, Lc7—e7, 16. Ld1—b3, Lc8—b7, 17. f2—f3, e6—e5!, 18. Of1—e2, d5—d4, 19. Rc3—a4, Rf6—d5!, 20. e3:d4, e5:d4, 21. Ke1—f2, Rd5—f4, 22. Oe2—c4 (kui Vh1—e1, siis järgneb Vae8).

Seis pärast valgete 22. sammu:

Mustad.

Valged.

22. . . ., d4—d3, 23. Oc4:d3 (kui 23. Vh1, siis järgneb Lh4+, 24. Kg1, d2 ja kui 23. Vce1, siis Lh4+.

24. Kf1, R:g3 või 24. g3, Lh3).

23. . . ., Va8—d8! Kui O ükskõik kuhu käib, siis järgneb Vd2+.

Kui Vh1—d1, siis järgneb V:d3 ja Le2+.

24. Od3:h7+, Kg8:h7, 25. Vh1—e1, Le7—g5.

Valged andsid alla.

Must hobune

B. SAVINKOV. JUTUSTUS

22. veebruaril.

Fedja teatab:

„Te tapeti ära, härra polkovnik, Jumala eest, te tapeti ära... Eille teatati: See ja see tuli Odessast Moskvasse.

Täna hommikul teatatakse uuesti: jõudis kell kaheksa Petrovski parki automobiilil. Oh, mu vennikesed!... Hakati rahutult jooksma. Saadeti kohe rood soldateid Tveri värava juure. Noh, ka mina, patune, olin seal. Tõsi: kuuleme — mootor müriseb. — „Seisa!... Roni välja!... Dokumendid!...“ Noh, tuleb sealt keskmine isand välja. „Mina olen, Aleksin,“ ütles ta, „teenin Riigipangas.“ — „Aleksin? Teenite Riigipangas? ... Teame. Tulge meile järele...“ See hakkas siia ja sinna hüppama ja kahvatus: hüüdis politseid. Läks sammu viis edasi ja hüppas hirmu pärast põõsastesse. Hakati kõigist piissidest tuld andma. Ma läksin vaatama — ei hinganudki enam. Siis ütles meie ülem: „Koerale koera surm...“ Seda ütles ta teie kohta... Nii tapetigi ta ära.“

„Fedja, kas sa kaebekirja kirjutasid?“

„Ei kirjutanud. Kuidas ma oleksin julgenud seda teha?“

Ma tean, ta valetab. Ta on jälle kaarte mänginud, ja võitnud muidugi.

23. veebruaril.

Wrede võeti vangi. Ta vangistati maneeshis pärast harjutust ja viidi veoautol „Vetshekasse“. Ta ei pannud vastu. Fedja palus mind jääda koju. Küllalt: mind on karantiin ära tüüdanud. Olga... Olga on võõras. Aga ta on võõras ainult seepärast, et ta on oma. Wrede oli ka oma, — oma ja võõras, muidugi. Igaühes meist on osake tõtt. Ainult osake, ainult tühine osake. Kes julgeks öelda, et tema teab täielikult tõde?“

24. veebruaril.

Kas „Vetsheka“ ülem jääbki tapmata? Fedja vanub, et Wrede juhulikult on vangistatud. Aga kas juhulikult maja ümber piirati?

Meie ei tuku. Ei tuku muidugi ka nemad. Hunt tunneb kolmekümmet versta tagant inimese lõhna. Nii haistvad nemad ka meid. Ja meie neid. Ma aiman hädaohtu. Ma tunnen, et see on lähenemas. Jegorov on tusane. Ta tuletab Sinitsinit meele ja kahetseb, et Moskvast tuleriitu ei ole. — „Aga keda põletada, Jegorov?“ ... — „Keda?... Küllap tead isegi...“ Mina ei tea. Ega ometi Fedja? Või Ivan Lukitsch?“

25. veebruaril.

Wrede lasti täna Lubjanka keldris maha. Enne surma kirjutas ta mulle kirja. Kirja tõi mulle Fedja. „Ma tean, et varsti suren, aga mul ei ole elust kahju.

Minu südametunnistus on puhas, ma täitsin oma kohuse. Ma teenisin, kuidas oskasin, Venemaad. Kui ma vähe tegin, teevad teised rohkem. Usun Venemaalasse, tema kuulsusse, tema vabadusse, tema suurusse. Usun Vene rahvasse ja suren tema eest.“

Õnnelik Wrede. Hea on surra, kui usud kõikumatult oma asja õigusse. Hea on viimisel, surmaeelisel tunnil vaadelda oma südametunnistusse ja öelda: „Issand, mina täitsin oma kohuse.“ Hea on oma elu anda ligimese eest.“

26. veebruaril.

... Pühalikul sammul lä'evad,
Nende järele nälgind koer,
Punast lippu kantaks' ees,
Läbi tuisu pole näha
Ega kuuli pole karta.
Õrnal sammul kõige ees
Hõbedasel lumel kõnnib
Valges pärjas roosidest —
Meie Issand Jeesus Kristus.

„Georg, kas sa mäletad neid salme?“

„Mäletan. Aga sinu arvates on Kristus ainult laste jaoks...“

„Jah, laste jaoks. Aga kuula. Meie algasime Brest-Litovskist ja lõpetasime Venemaa kaitsega. Teie algasite pealetungimisega ja lõpetasite võõra viljaga. Kas pole tõsi?“

„Jah, nii.“

„Kuula edasi. Meie algasime vennastusega väerinnal ja lõpetasime võiduga igalpool. Teie algasite vabatahtlikkudega ja lõpetasite Lemnose saarel. Kas pole nii?“

„Jah, nii.“

„Kuula veel. Meie algasime kuulipildujatega ja lõpetasime vabadusega. Teie algasite vabadusega ja lõpetasite karrikatuurse tsaariga. Kas pole tõsi?“

„Olgu nõnda.“

„Miks sa siis meie vastu oled?“

Olga istub valju, kahvatu näoga, sellesamas mustas, lihtsas ülikonnas. Ma vaatan tema otsa. Ma otsin endise Olga jälgi. Seal on need armsad sinised silmad.

Aga nad ei ole enam need, mis enne. Kus on nende võim minu üle? ... Ei, nüüd ei ole enam püha-, vaid äripäev... Ma ütlen tasa:

„Mispärast sa meiega ei ole? Teie olete ju ammu endast lahti öelnud. Kus on teie „Kommunistlik Manifest“? ... Mõttele järele. Teie kuulutasite „rahu omadele ja sõda lossidele“, aga põletate onne ja pidutsete lossides. Teie kuulutasite vendsust, aga ühed kerjatasite kirstu jaoks ja teised annavad andeid. Teie kuulutasite sarnasust, aga ühed kummarduvad kuningate ees, kuna teised kannatlikult peksmist ootavad. Teie töötasite vabadust, aga ühed käsutavad ja teised kuulavad sõna kui orjad. Kõik on nagu enne, tsaari ajal. Ja ei ole mingisugust kommuuni. Pettus ja kõlavad sõnad ja üldine varastamine. Kas see pole nii? Ütle!“

Olga vaikib. Ta ei julge vastata.

„Ütle!“

„Jah, see on nii.“

27. veebruaril.

Kas on võimalik Olgat teisele arvamisele viia? Ja kui on võimalik, siis misjaoks? ... Ta nutab. Aga ma tean: ta ei nuta oma vigade pärast ega ka mitte minu pärast. Tema nutab meie armastuse pärast. Meie mõlemad oleme udus ära eksinud. Meis ei ole Fedja süütust, Jegorovi tuld ega Wrede puhtust, — seda, mis süüdistab. Meie teame, et süüdi oleme. Igauks isemoodi, aga siiski süüdlased. Ehk ei ole süüdlased, ja keegi ei ole süüdi. Kõigil on õigus. Kõik on maa-
muld ja põrm... Kus on ratsanik, kellel on mõtt käes?

28. veebruaril.

Meie vahel on kõik öeldud. Kas aga kõik? ...

„Georg?“

„Mis on, Olga?“

„Sa vihkad mind, Georg?“

„Ei, Olga.“

„Aga sa ei armasta mind... Sa armastad teist.“

Teist... Mulle tuleb Stolbtsõi küla meele, kuuvalgus ja valge rätik. Mulle tulevad tähed, mets ja värskhe heina lõhn meele. Ma kuulen sõnu: „Minuga, talunaisega, armatsete aga naiseks võtate omasuguse, preili... Kas ma Grushat armastasin? Ei tea. Siis mulle näis, et ma teda armastasin.“

„Vasta!“

Ta vaatab uurivalt minu otsa ja ütleb mulle:

„Sa armastad teist... Mispärast, sa siis tulid?“

Miks sa mind segasid? ... Ma olen sinu vaenlane. Aga sa vihkad mind. Seepärast mine, Georg.“

„Hea küll, ma lähen.“

Ma ütlesin seda, aga tema ehmus. Ta tõuseb üles ja läheb pikkamisi akna juure. Hallis aknaraamis on tema kõrge, must kogu näha. Olga, see Olga, kelle pärast ma siin olen.

„Jah, Georg, mine.“

1. märtsil.

Ivan Lukitsh sõitis „Komitee“ asjade pärast välja. Võib-olla kardab ta tšekad, võib-olla kaupleb viljaga. Vili, tubakas, kakao, viin — tema ei põlga millegagi kauplemast. Ta kogub talu ostmiseks raha.

Jegorov on vihane: — „Ta on hakanud hangeldama... Ja kõik omakasu pärast. Kas meie asjas võib omakasu taga ajada? Meie asjas peab puhta särgiga olema, nagu näiteks härra leitnant oli. Ah, teie neetud... Rikuvad rahva ära, teevad rahaahneks.“

Jegorov elab tagahoovis väikeses kambrikeses. Paremäl pool nurgas on pühapilt: Issand Seebaot ja Kristus Önnistegija. Pahemäl pool nurgas on kõrge, rautatud kast. Selles on brauningud, padrunid, pommid ja käsigranaadid. Kasti kaas on seestpoolt pildiga kleebitud. Pildil on „Inimese elu“. Tõus: lapsepõlv, noorus, naisevõtt. Langus: naisevõtt, vanadus, surm. Haua all on põrgu: kurjad vaimud kahvlitega ja sabadega, igavene tuli katla all. Jegorov näitab sõrmega:

„Vaata, selle unustavad inimesed ära.“

Mina ütlen:

„Jegorov, sa võiksid ära sõita.“

„Ei või, härra polkovnik.“

„Vaata, Jegorov, et vangi ei võeta.“

„Ei võeta, ma lasen nad kõik selle kastiga õhku.“

Ma naeratan:

„Kas see ei ole patt?“

„Patt?... Kurjevaimed hävitada?... Kus seda on kuulnud, härra polkovnik?“

2. märtsil.

Fedja kõlistab, et meid taga otsitakse. Ma soovitan ka temale ära sõita. Ta jäi muidugi siia: — „Kus teie olete, härra polkovnik — seal olen ka mina. Kui juba surra, siis üheskoos, kurat võtku neid kõiki...“ Ma tean, meie mängime tulega, aga ma ei raatsi tegevust jätta: ma loodan ikka veel, et Fedja „vetsheka“ ülema aadressi teada saab. „Vetsheka“... Missugune häbelikkus! Miks mitte „sandarmi politsei“? Sest ta on ju sama tsaariaegne piinamiskoht, sama Shemjaka kohus.

Ma käin Moskvat mööda. Sajab laia lund. See katub bulvaarid, platsid ja tänavad. Majade katused on valged. Ka värisev õhk valendab. Spasskaja tornil lööb kell. Ma mõtlen meie ootustest ja Olgast. Tema usk on minu usaldamatus. Tema rõõm on minu õnnetus. Tema võit on minu kurb ots. Ja ümberpöörduvalt, muidugi... Mul on raske tema juure tagasi minna.

3. märtsil.

Meie ei suuda tõtt tunda. Aga see, mis me teame, on kaheks käristatud. Üks osa on neil, teine meil. Mitte iga sõna ei muutu elavaks lihaks. Aga iga sõna võib verevalamist tekitada. Nende sõnad on verega määrdunud, seda ei ole jõgede viisi, vaid ookeanide viisi valatud. Mille nimel? Olga ütleb: vendsuse, sarnasuse ja vabaduse nimel. Ta näeb und. Ka mina näen und, aga tõelisus? Ka see ei ole tühjuste tühjus?

Ma tõstsin mõõga. Ma ei võinud teda jätta tõstmata, — ei võinud, sest ma olen Venemaa poeg. Aga nüüd? „Minu tõsised sõbrad taganesid minust ja minu lähedased seisavad minust kaugel. Ma olen langesmas ja minu kurbus on ikka minu ees.“

(Järgneb lõpp.)

Missugused on hea püssiõli omadused?

Sitkemad õlid on eelistatud.

On tarvituses kaht liiki püssiõli, leheline ja neutraalne. Kuna leheline õli on rohkem määratud püssi puhastamiseks, on neutraalne mõeldud püssi hoidmiseks roostetamisest. Vast harva leidub püssiõli, mille otstarve oleks ainult puhastamine või jälle roostest hoidmine; katsetakse õli kokku seada nii, et temaga oleks hea püssi puhastada ja et ta kaitseks püssi rooste tekkimisest, mis täiesti arusaadav, sest esiteks hoitakse sellega püssi puhastamisel aega kokku ja teiseks on tema käsitlus lihtsam.

Kuna aluslik püssiõli võiks sitkuse poolest vedelam olla, peab neutraalne juba nõutud sitkuse omama. Kui õli on määratud püssi puhastamiseks ning hoidmiseks, ei tohi tema sitkus alla nõutud piiri langeda. Sarnase õli tarvitamisel soovivad mõned laskjad enne laskmist kuiv tropp püssirauast läbi tõmmata, põhjendades, et kui rauas leidub mõni kübe lund, liiva või õli, lask ei taba hästi märki; teised ei soovita jälle tropi läbitõmbamist, põhjendades seda kergema vaevaga pärastisel püssi puhastamisel, ja tarvitavad siis ikka vähem

sitket õli. Osalt on see ka arusaadav, sest suitsuta püssirohu gaasid, mis iseenesest on suured roostetamise soodustajad, ei pääse nii hõlpsasti rauale ligi kui sel korral, kui on raud täitsa puhas ja kuiv. Kirjutaja ei pea ka soovitavaks rauda enne laskmist täitsa kuivaks tõmmata. Parem mingu siis juba esimene lask vähe viltu.

Teiselt poolt peab ega vintpüssidest laskmisel, kui tegemist on väga sitke õliga, rauast tropi kordki läbi tõmbama, et igasuguste ootamatuste eest hoiduda.

Tegelikult on siiski sitkemad õlid eelistatud, sest nad hoiavad püssirauda rooste tekkimisest. Nii näiteks on A./S. Odori püssiõlid kõik võrdlemisi sitked, samuti kui välismaa parimate vabrikute omad.

Olen tarvitanud seni A./S. Odori püssiõli, mis paraja sitkusega ja millega täiesti rahul võib olla. Tema puhastab hästi ja hoiab kuni kahe kuu jooksul püssiraua kindlasti roostetamisest.

A. M.

Kodumaa tekstiil- ja nahasaaduste näitus ja nädal 13. aprillil 1930

Riietuse ja jalakatte alal ulatub igaaastane rahva kulutus miljardidesse sentidesse.

Küsimus mängib äärmiselt suurt osa meie rahvamajanduslikus bilansis. Senini oleme äärmiselt palju sellel alal sisse vedanud välismaadelt, kandes sinna välja vaevaga teenitud valuutat, samal ajal, kui kodumaal vastavatel aladel inimesed on töötanud.

Teatavasti on kodumaa kaupade vastu alati eelarvamised, ning teinekord ei ole ta tõesti suutnud ka küllaldaselt võistelda oma otstarbekohasuse kui ka hinna tõttu.

Siiski võib üldiselt märkida, et viimastel aegadel oleme riietuse kui ka jalanõude valmistamise alal kodumaal õige jõudsasti arenenud. Senini tunneme üldiselt vähe oma saadusi.

Et seda nõuet rahuldada, on otsustatud korraldada Tallinnas 6—13. aprillini „Riietuse ja jalanõude näitus ja nädal“. Viimase tähtsust silmas pidades on härra

majandusminister lahkelt astunud näituse auesimeheks ja vastavate ringkondade esindajad võtavad osa näitust korraldavast komiteest.

Näitusel pannakse välja ainult kodumaa saadusi tekstiil-, valmisriiete-, nahkmaterjalide, jalanõude- ja nahatööde alal. Kuna see oleks esimeseks erinäituseks sellel alal, pealegi kevadise ja suvise hooaja eel, siis võib sarnane koondamine ühistesse ruumidesse tõesti pakkuda parimat juhust kodumaa võimetega sellel alal tutvustamiseks.

Ühenduses näitusega antakse välja brošüür, milles tuuakse ülevaade nende tööstusharude kohta, samuti selgitatakse ka tarvidust kodumaa saaduste propageerimiseks. Samal otstarbel korraldatakse näituse jooksul propaganda-nädal.

Muidugi on säärase näituse ja nädala eesmärgiks ka kodumaa saaduste kvaliteedi tõstmine, milleks kaasa aitab omavaheline võistlus näituse ruumes, samuti ka küllastajate arvustused.

Riietus- ja jalanõude näitus.

Kodumaa saaduste paraad Tallinnas 6.—13. aprillini s. a. BÖRSI HOONES

Täielik valik uuemaid kodumaa saadusi — tekstiili, valmisriiete, nahatööstuse, saapatööstuse, riidest ning nahast saaduste alal.

Parim tutvunemis- ja ostukoht kevadeks ja suveks.

Ühel ajal näitusega „Kodumaa riietus- ja jalanõude nädal“.

Ülesandmiste viimne tähtpäev on 29. märtsil k. a. Büroo: V. Viru 12, tel. 23-64.

KODUMAA VABRIKUTE RIIDEKAUPLUS

KÖNET-18-03

HEINRICH TOFER

TALLINN S. KARJA T. 15

MÜÜRIVAHE TAN NURGAL

Iga kodanik saagu kodumaa riide
tarvitajaks!

Puuvillase ja villase
riide jaoskonnad

rahuldavad oma suure valikuga iga
nais- ja meeskodaniku tarvidused.

Müük väikesel arvul.